SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

FILOZOFICKO-PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA V OPAVĚ

INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

Teoretická diplomová práce

Fotografie v Centru kreativního umění ve Vratislavi

Opava 2020

Agnieszka Michalak

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

FILOZOFICKO-PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA V OPAVĚ

INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

Agnieszka Michalak

Obor: Tvůrčí fotografie

Fotografie v Centru kreativního umění ve Vratislavi

Photography in the Creative Arts Centre in Wrocław

Teoretická diplomová práce

vedoucí diplomové práce
prof. PhDr. Vladimír Birgus

oponent
doc. Mgr. Václav Podestát

Opava, 2020

ABSTRAKT

V této diplomové práci bych ráda přiblížila významné události, úspěchy účastníků kurzů a učitelů Centra kreativního umění (Ośrodek Postaw Twórczych) ve Vratislavi v letech 1998-2020. Jádro této práce tvoří osobnost Filipa Zawady – vratislavského fotografa, bývalého studenta Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě. Tomuto tématu jsem se věnovala, protože mě zajímají každodennost a intimní fotografie jako ústřední motivy, které se objevují také v tvorbě Krzysztofa Solarewicze – fotografa, učitele, který celý svůj profesní život spojil s CKU. Filipa Zawadu a Krzysztofa Solarewicze nezajímají velká témata. Katalyzátorem spouštějícím tvůrčí proces se u nich stala běžná, zdánlivě banální realita. Celek uzavírá pobočka CKU, fotografická galerie *Miejsce przy Miejscu*, vedená fotografem a kurátorem Łukaszem Rusznicou.

KLÍČOVÁ SLOVA

Centrum kreativního umění, Filip Zawada, Krzysztof Solarewicz, Łukasz Rusznica, Paweł Wojas, fotografie polská, intimní fotografie, rodinná fotografie, fotografie každodennosti, momentní fotografie, nekorektní fotografie, Miejsce przy Miejscu

PODĚKOVÁNÍ

Z celého srdce bych chtěla poděkovat Filipu Zawadovi, Krzysztofu Solarewiczovi, Łukaszi Rusznicovi a Pawłu Wojasovi za věnovaný čas.

SUMMARY

In my MA thesis I would like to present the activity, significant events and achievements of the students, graduates and teachers of the Creative Arts Centre in Wrocław in the years 1998–2020. The core of this work is the figure of Filip Zawada – a Wrocław photographer, a graduate from the Institute of Creative Photography of the Silesian University in Opava. I dealt with this topic because I am interested in everyday life and intimate photography as a leading theme of Krzysztof Solarewicz works – photographer, teacher, who has been associated with Creative Arts Centre in Wrocław throughout his professional life. Filip and Krzysztof are not interested in mainstream themes but ordinary, seemingly banal reality being a catalyst that activates the creative process. My thesis ends with a description of the OPT branch – Miejsce przy Miejscu photo gallery, run by the photographer and curator Łukasz Rusznica.

KEYWORDS

The Creative Arts Centre in Wrocław, Filip Zawada, Krzysztof Solarewicz, Łukasz Rusznica, Paweł Wojas, Polish photography, intimate photography, family photography, photography of everyday life, snapshot photography, imperfect photography, Miejsce przy Miejscu Gallery

THANKS

I would like to wholeheartedly thank Filip Zawada, Krzysztof Solarewicz, Łukasz Rusznica and Paweł Wojas for their time.

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

FILOZOFICKO-PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA V OPAVĚ

Akademický rok: 2019/2020

Zadání diplomove práce

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Agnieszka MICHALAK
Osobní číslo:	F120483
Studijní program:	B8204 Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Studijní obory:	Tvůrčí fotografie
	Tvůrčí fotografie
Název tématu:	T: Fotografie v Centru kreativního umění ve Vratislavi
Téma anglicky:	T: Photography in the Creative Arts Centre in Wrocław
Zadávající ústav:	Institut tvůrčí fotografie

Zásady pro vypracování:

Ve své diplomové práci jsem chtěla přiblížit tvůrčí činnost Centra kreativního umění ve Vratislavi. Toto téma mě zajímalo především kvůli výjimečnosti tohoto uměleckého místa v Dolním Slezsku.

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

- *Drewniane gody*, Filip Zawada, Ośrodek Postaw Twórczych, Wrocław 2011
- *Pod słońce było*, Filip Zawada, Biuro Literackie, Wrocław 2014
- *O fotografii*, Susan Sontagová, Paseka, Praha 2005
- *The Ballad of Sexual Dependency*, Nan Goldin, Aperture, New York 2012
- *Reading Boyishly*: Roland Barthes, J. M. Barrie, Jacques Henri Lartigue, Marcel Proust, and D. W. Winnicott, Carol Mavor, Duke University Press, Durham 2008

Vedoucí diplomové práce:	**Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS**
	INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE
Datum zadání diplomové práce:	**20. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce:	31. června 2020

Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS

vedoucí ústavu

V Opavě **20. března2020**

Poděkování

Z celého srdce bych ráda poděkovala Filipovi Zawadovi, Krzysztofovi Solarewiczovi, Pavlovi Wojasovi za čas, který mi věnoval.

Děkuji také svým mentorům, prof. Vladimírovi Birgusovi a doc. Václavovi Podestátovi za pomoc a také všem ostatním pedagogům Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě, přátelům a známým, které jsem tam potkala.

Děkuji také Adamovi Chabińskému za redakční práci, korektury a za editorské a knihařské zpracování.

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně za použití literatury a pramenů uvedených v seznamu použité literatury. Souhlasím se zveřejněním práce formou zařazení do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě a knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na internetové stránky Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě.

Agnieszka Michalak, Vratislav, dne 31. června 2020

OBSAH

ÚVOD 9

ZÁZRAK NAD ODROU 12

PROGRAM 20

PUBLIKACE CKU I TŘETÍCH SEMESTEROVÝCH STUDENTŮ 27

ROZHOVOR S FILIPEM ZAWADOU 34

ROZHOVOR S KRZYSZTOFEM SOLAREWICZEM 59

JSME RODINA 70

ZÁZNAM KAŽDODENNOSTI 79

DŘEVĚNÉ HODY 90

SAMOSTATNÝ OSTROV 97

ROZHOVOR S ŁUKASZEM RUSZNICOU 97

FOTOGRAFICKÁ GALERIE MIEJSCE PRZY MIEJSCU 111

ZÁVĚR 115

Úvod

Jak tvrdí Susan Sontagová: *Během dvacátého století popisovala starší generace fotografů svůj obor jako heroické zacílení pozornosti, asketickou disciplínu, jako mystické pochopení světa, které vyžaduje, aby fotograf prošel oblakem nevědění. Podle Minora Whitea „se mysl fotografa při hledání obrazů… nachází v nepopsaném stavu. (…) Fotograf promítá sebe sama do všeho, co vidí. a snaží se s viděným ztotožnit, aby je mohl poznat a lépe zakusit. "Cartier-Bresson přirovnával sám sebe k zen – buddhistickému lučištníkovi, který se sám musí stát terčem, aby jej dokázal zasáhnout; „uvažovat je třeba před fotografováním a po něm," říká, „nikdy však v jeho průběhu." Předpokládá se, že myšlení zamlžuje průzračnost fotografova vědomí, že porušuje autonomii fotografovaného námětu.*[i]

Fot. 1. Kolíček – propagační materiál CKU, zdroj: archiv CKU.

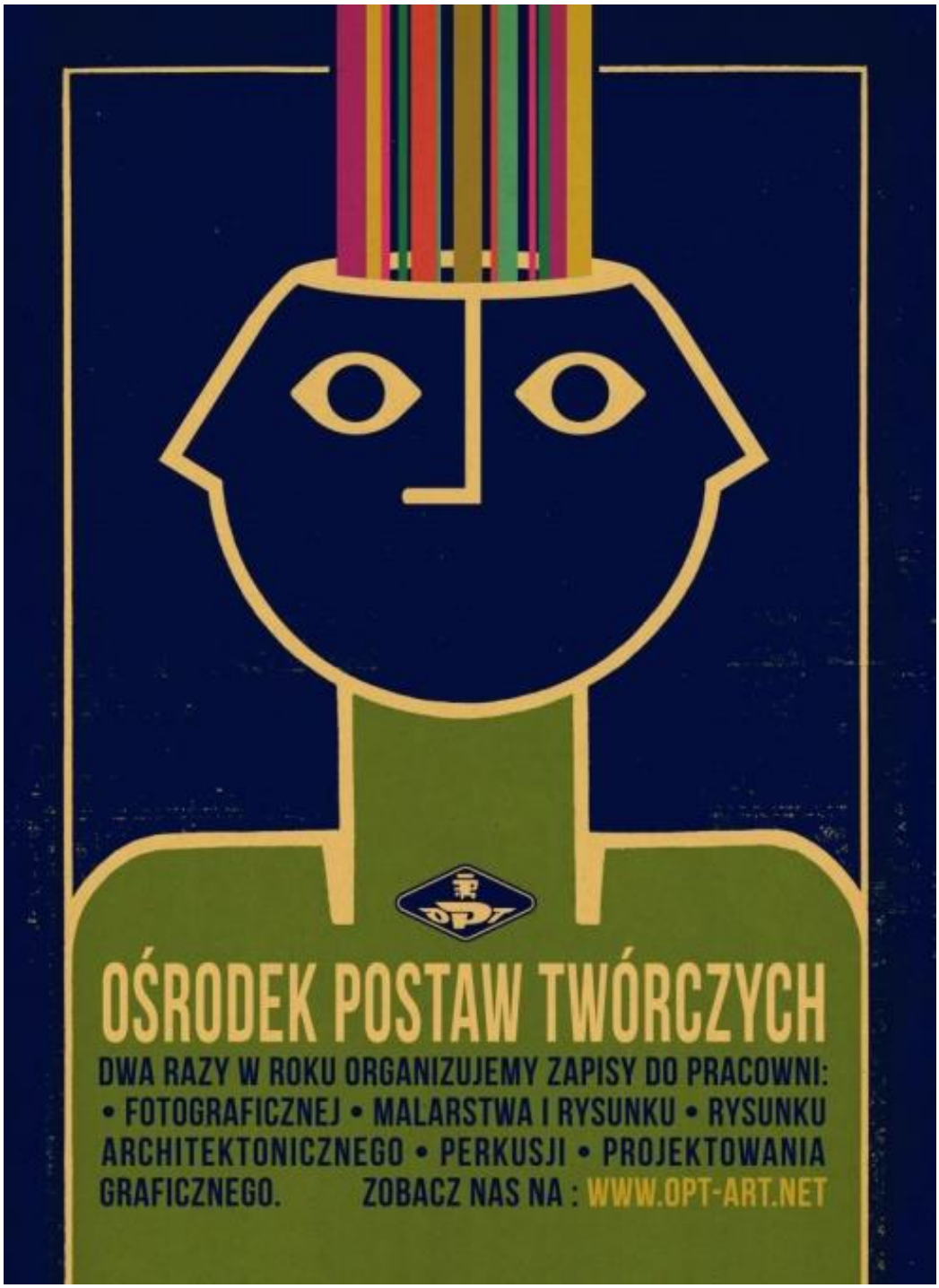

Fot. 2. Propagační plakát CKU, zdroj: archiv CKU.

„Pokud se chceš něco naučit, čti o tom

Pokud chceš něčemu porozumět, piš o tom

Pokud chceš v něčem dosáhnout mistrovství, vyučuj to “

Yogi Bhajan

Tato práce začala setkáním s Filipem Zawadou, který je spojen s Centrem kreativního umění od samotných počátků tohoto místa. Před několika lety, když jsem o fotografii jen snila, udělala má kamarádka první krok a zapsala se na legendární školu v ulici Działkowa ve Vratislavi. Vyprávění o tomto místě pro mě bylo jako smyšlený příběh o superhrdinovi, který lidi kolem sebe nakazí vášní pro tvorbu a přijetím. Pro ni šlo o nezapomenutelný zážitek, na jedné straně o poznání úžasných osobností, na druhé straně možnost získávat vědomosti, využívat ateliér, temnou komoru a hovořit o opravdu důležitých tématech – základních věcech. Udělalo to na ni takový dojem, že po letech, když jsme se společně ocitly ve fotografické škole Kwadrat (Mezinárodní fórum fotografie ve Vratislavi), přirovnávala lekce a postoje učitelů k tehdy už legendárnímu CKU.

Abych pocítila to, o čem jsem slyšela od přátel, a abych měla možnost a čas na rozhovory potřebné pro napsání této práce, zapsala jsem se v říjnu loňského roku jako posluchačka do čtvrtého semestru na přednášky Centra kreativního umění. Mnou zvolené téma mi dalo příležitost poznat tuto komunitu blíže a být alespoň na chvíli její součástí. Chodila jsem na semináře, přednášky. Navštěvovala jsem konzultace fotografie i za účasti jiných frekventantů kurzů.

Své vědomosti jsem založila na četných rozhovorech se spoluautory školy, jejími učiteli, absolventy a také za pomocí nespočtu materiálů, ze kterých jsem měla možnost čerpat, během psaní této diplomové práci.

ZÁZRAK NAD ODROU

Začněme tím, že počátky Centra kreativního umění se odvíjíod Výtvarné skupiny Franka Zappy. Psal se rok 1992. Paweł Wojas tehdy vyučoval výtvarnou výchovu na Gymnáziu č. X a zároveň v Domě kultury mládeže ve Vratislavi. Ukázalo se, že je rozený učitel a že ho to naplňuje. Tehdy se kolem něj soustředilo několik skvělých, ještě nezformovaných mladých osobností. Jezdili na plenéry do Łupek, kde se věnovali umění – fotografii, hudbě, divadlu. *Byli to lidé, kteří neseděli na zadku – chtěli jednat*, vzpomíná Paweł. Ten neklid mysli, nutkání dělat mnoho věcí jim zůstal dodnes.

Název vymyslel Maciej Bączyk, protože tehdy všichni poslouchali Zappu. Maciej také přišel s akcí, díky níž se o skupině začalo mluvit – sběr podpisů pod návrh zákona o tom, že polská vláda přivítá nové tisíciletí mexickou vlnou. Akci vymysleli, aby shromáždili peníze na výstavu. Chodili po vratislavském hlavním náměstí a vybírali příspěvky. Museli mít povolení, aby pak v místních novinách otiskli vyúčtování, a splnit celou řadu formalit.

Zamilovaným místem skupiny se stal Idzików, obec v Dolním Slezsku, konkrétně horská turistická usedlost u Darii Mikołajczak. A právě tam, v chatě pod Suchoněm, během tvůrčích plenérních akcí, začalo jejich velké přátelství a dobrodružství. Takovouto zprávu podal o plenéru v Idzikowě Maciej Bączyk:

Nejdříve mě chtěli přemluvit ke koupání na Adama v ledové strouze. Nenechal jsem se přemluvit, i když je to jedna z místních atrakcí. Zbytek už nemá příliš společného s koulemi a Zappovým bláznivým duchem. Na plenéru se tvoří. Dívky malují obrazy, chlapci rozkládají nástroje v nedokončené hospodářské budově. Někdy se fotografuje, někdy točí amatérské filmy zesměšňujícího Muže z Bronxu s Grzegorzem Skawińským v hlavní roli nebo kolážní fotoromán se srdíčkem. Skoro jako kulturní dům, jenže jde o iniciativu zdola, neformální. No, a nejsou žádné členské poplatky.

Po nějakou dobu byl Paweł Wojas také svázán s PHO-BOS – Vratislavskou školou fotografie. Tehdy se k Výtvarné skupině Franka Zappy připletl mladý, údajně slibný básník. Byl to Filip Zawada. Rozhodnutí přijmout ho do řad uznávaného prostředí se ukázalo být trefou do černého. Skupina čítala několik desítek osob. Starší členové autorsky a osobnostně dozrávali a zároveň přicházeli noví, mladší. V Polsku se v té době nic nedělo – země setrvávala v šoku po přelomu – pádu komunismu. Práce, které tehdy vznikaly, nebyly na vysoké úrovni, ovšem pro ně to nemělo význam. Jak říkal Paweł Wojas: *tvorba je stav ducha, osobnosti a ne dovedností. Tvůrcem je někdo ne prostřednictvím svých prací, ale toho, co má v hlavě. Když je člověk průměrný, nepomůže fotoaparát za 120 tisíc. Náhodou se dá udělat dobrý snímek, ale i tak si ho potom nevšimne.*

Skupina měla hodně štěstí. Na jejich cestě se objevila paní Agnieszka Mazurek, vychovatelka z gymnázia Agnieszky Jarząb (věnuje se malířství, kresbě, grafickému návrhu, knižní ilustraci, scénografii. Tvoří papírové reliéfy, fotomontáže, animace a filmy. Je to manželka Macieja Bączyka). Znala Cezaryho Wąse, kurátora z Muzea architektury, a zařídila jim tam výstavu. Šlo o nezapomenutelnou událost, protože díky ní získali souhlas s několika dalšími výstavami, které se konaly do roku 2000. Během druhé nebo třetí výstavy dostali k dispozici celé Muzeum architektury, tedy románský sál, ambit, hlavní loď kostela atd. Vzniklo několik set prací: kresby, malby, fotografie. Zastoupeno bylo vše, kromě sochařství. Maciej Bączyk v prospektu k výstavě napsal: *Neexistuje nic důležitějšího než hra.* Výstavu navštívily asi dva tisíce lidí. Tehdejší tisk psal: *Byla to největší výstava od doby poválečné Vratislavi.* Událost doprovázela neuvěřitelná atmosféra.

Zpočátku skupina sídlila v X. gymnáziu, kde Paweł Wojas vyučoval výtvarnou výchovu, a na soukromé vyšší odborné škole PHO-BOS, kde také sám přednášel. Věnovali se různým formám umění – malířství, kresbě, happeningu, hudbě, fotografii, poezii, próze. Dělali to s přesvědčením, že jde o správnou životní cestu a způsob života.

Skupina sílila, účastníci začali snít o vlastním prostoru. A stal se zázrak. Za Pawłem Wojasem přišel Jarosław Jakimowicz, ředitel nově vzniklého sídlištního kulturního domu ve čtvrti Gaj ve Vratislavi, s nabídkou vést lekce fotografie. Paweł mu vyprávěl o Výtvarné skupině Franka Zappy, ukázal práce, fotografie a Jarek byl ohromen. Sen se naplnil. Skupina od té doby měla vysněné sídlo, což všichni radostně přijali.

Konečná budova CKU, která se dnes nachází na ulici Działkowa, tehdy ještě neexistovala. V té době se jednalo o zatuchlý dům, který teprve čekal na rekonstrukci. Záleželo jim na vytvoření místa, kde by lidé měli přístup do všech ateliérů. Místa, kde by se mohli pohybovat v blízkosti opravdových tvůrců. Psal se rok 1998. Členové skupiny napsali program. Návrh přijal Odbor kultury města Vratislav. Bez konkrétních záležitostí, jen s obecnými východisky vytvoření fotografického kroužku. Jarek rozvěsil 40 černobílých letáků ve formátu A7 na různých místech po městě, informujících o náboru do fotografického kroužku.

Fot. 3. Fotografie z letáku prvního fotografického kurzu CKU, zdroj: archiv Pawła Wojase.

Pawłovy vzpomínky: *Doufali jsme, že se sejde kolem patnácti lidí, a přišlo sedmdesát. Věděl jsem, že sám takový počet nezvládnu, proto jsem zavolal Filipovi s návrhem vést lekce fotografie. Okamžitě souhlasil, ale ten den nemohl přijet, tak jsem během několika minut sám poskládal provizorní plán a shromážděným vysvětlil, jaká jsou pravidla a cíle CKU, kolik bude skupin, kdo lekce povede. Šlo o improvizaci, která se povedla. Ten památný den se ve vzduchu vznášela dobrá vůle.*

No, a všechno začalo! První lekce probíhaly na základní škole, protože sídlo ještě nebylo dokončené. K dispozici byly místnosti pro uklízečky, které účastníci používali jako temnékomory, a drátěná dětská šatna využívaná jako ateliér. Vybavení tvořil starý zvětšovák, dvě vaničky a kancelářské lampy – jiné nezbytné věci přinesli posluchači. Pak se stal další zázrak. Ve snaze dovybavit nové pracoviště, napsali nový program. Ředitel se snažil získat finanční příspěvek ve výši dvanácti tisíc zlotých, a dostal dvakrát tolik. Dostalo se mu poučení, že když někdo žádá o sto tisíc, dostanedeset. Novou žádost tedy napsal na mnohem větší částku a zohlednil vše, co je napadlo, bez žádného omezení. „Drożdżu" (Daniel Gąsiorowski – věnoval se počítačové učebně, poz. autorky), přemluvil Pawła k navržení opravdové projekční místnosti s projektorem. Nová žádost zněla na částku kolem dvě stětisíc zlotých. Jarek se s ní v období Vánoc 1998 vypravil na Odbor kultury. Později vyprávěl, že si z této návštěvy nepamatoval nic, kromě toho, že se vším souhlasili – tak jednoduše. Náhle se ukázalo, že budoucí Centrum kreativního umění má vybavení srovnatelné se Centrum židovské kultury.

Pak se ze základní školy na chvíli přestěhovali do nedaleké hasičské zbrojnice a na konec, asi na začátku června 2000, se otevřelo CKU. Ze vzpomínek účastníků a učitelů vím, že během prvních dvou let žáci, kteří tam přicházeli, odtamtud nechtěli odejít. *Atmosféra byla neuvěřitelná, bylo to něco výjimečného. Byly to nejúžasnější dva roky CKU. Když k nám přijížděl „Gwizdek" – Tomasz Gwinciński z Bydgoszczy (bubeník, skladatel, jazzman), říkal nám, že nevíme, co tady máme. Ve vzduchu byla cítit dobrá energie a to, že se máme rádi* – vzpomíná Wojas.

Bylo to místo otevřené všem. Postupně se k nám začali přidávat např. Jabub Suchar (bubeník, skladatel, producent), Katarzyna Kulpa (11 let vedla autorské lekce a workshopy popularizující umění, vytvořila např. projekt „Putování uměním“ (pol. *Wędrowanie po sztuce*) a pracovala s dětmi z pohotovostní služby pro opuštěné děti). Spousta úžasných lidí, kteří se nejdříve objevili jako asistenti, zůstala déle. Pak se přidala Katarzyna Pietrzak-Zawada (vedoucí sekce malířství) a Dagmara Świętek (v současnosti vede ateliér Mutant Letterpress aspecializuje se na tradiční metodu tisku na starých, historických strojích, vedení vzdělávacích workshopů a vydávání unikátních edic grafik, plakátů a uměleckých knih). Krzysztof Solarewicz se objevil v roce 2002.

Paweł Wojas: *Pro mě je vyprávění o CKU vyprávění o skupině, protože ona vytvořila CKU. Energie Výtvarné skupiny Franka Zappy byla přenesena do CKU – vznikla z atmosféry přátelství. Neustále hledáme nové nápady, něco, co tu ještě nebylo. Vycházel jsem z předpokladu, že by mě jako vedoucího mělo být co nejméně. Mám dát žákům sebejistotu, nasměrovat je tak, aby se už později vedli sami. Hodně jsem se toho od nich naučil. Nepřistupuji k mladým jako k horším než já. Část z nich, mám na mysli Filipa Zawadu, Krzysia Solarewicze, Maćka Bączyka, Agnieszku Jarząb, Katarzynu Pietrzak-Zawadu, Bartka Milewského, je dodnes velice aktivní, i když už mají rodiny a děti.*

Paweł Wojas absolvent malířství na Akademii výtvarného umění Eugeniusze Gepperta ve Vratislavise věnuje malířství, fotografii, píše a skládá hudbu. V současnosti pracuje jako učitel fotografie na Střední průmyslové škole č. XV Marie Skłodowské-Curie ve Vratislavi.

Fot. 4. Plenér v Idzikowě (zleva: Agnieszka Żadziłko, Filip Zawada, Beata Rabijak, Maciej Bączyk, Agnieszka Jarząb, zdroj: archiv Pawła Wojase).

Fot. 5. Plenér v Idzikowě (zleva: Radosław Falkowski, Paulina Zielona, Filip Zawada, Maciej Bączyk, Jarek Skowron, stojí Jakub Kołtoniak, zdroj: archiv Pawła Wojase).

Fot. 6. Plenér v Idzikowě (zleva: Paweł Wojas, neznámá, Agnieszka Pietrzyk, zdroj: archiv Pawła Wojase).

Fot. 7–10. Plenér v Idzikowě (zleva: Wojciech Jodko, Krzysztof Solarewicz, ředitel CKU Jarosław Jachimowicz, Filip Zawada, Agnieszka Jarząb; dřepí zády Maciej Bączyk. Autor fotografie Karol Krukowski).

Fot. 11. Plenér v Idzikowě (zleva: Magdalena Berendt, zády Paweł Wojas, na jeho levé dlani Rafał Grzelichowski, u pravého ucha Pawła Wojase, Maciej Chudy. Autorka fotografie Katarzyna Fronczek).

PROGRAM

Program Centra kreativního umění je velice univerzální a klade velký důraz na: svobodnou tvorbu, praktická cvičení ze všech hlavních oblastí fotografie a také na historii a teorii tohoto odvětví umění. Žáci během studia mají příležitost vyzkoušet si různé oblasti fotografie a soustředit se na tu, která jim nejvíce vyhovuje. Lekce během prvního a druhého semestru od loňského roku vede bývalá absolventka CKU, Gabriela Piasecka. Výuku používání Photoshopu ohledně úprav vedou Joanna Smołka a Patrycja Szumowska. Semináře během čtvrtého semestru vede celý tým CKU.

Od počátku byla definována idea CKU – šlo o to, aby se profesně aktivní, úspěšní jedinici učili umění jiných. A tak je tomu dodnes – v CKU jsou kromě Zawady, Solarewicze a Rusznici také Jakub Suchar (hudebník, skladatel, který vede výuku hry na bicí), Dawid Bargenda (bubeník ve skupině Kurws, který v CKU zodpovídá za propagaci) nebo básník Krzysztof Śliwka (vede literární časopis „Helikopter“).

PROGRAM VÝUKY

Výuka fotografie trvá tři semestry. Týdenní lekci tvoří hodina přednášky a dvě a půl hodiny cvičení. Jeden týden temná komora, další ateliér, a takto se to dále střídá. V rámci výuky se lze účastnit konzultací týkajících se používání počítače a programů sloužících k digitálnímu zpracování fotografií. Během prvních dvou týdnů probíhají místo cvičení přednášky.

1. ročník

Teoretická výuka:

Světlo, hloubka ostrosti, fotoaparáty a objektivy, kompozice, pohyb, architektura, reprodukce, katalogová fotografie, La Chapelle – úvod do módní fotografie, krajina, portrét, dějiny fotografie

Praktická cvičení:

Portrét, postava, hloubka ostrosti s využitím tří statických prvků, monochromatická fotografie – využití barevné fotografie, květiny – kompoziční cvičení, pohyb, fotografie skla.

2. ročník:

Teoretická výuka:

Araki, Salgado, kdo by měl pracovat v National Geographic, akt, Majoli – D'Agata – Soth mladá reportáž, Arbus – Ballen rozhodnutí ve fotografii, mýtus Magnum, barevná fotografie Eggleston – Birgus – Webb, Bourdin – Meisel – Tyszka módní fotografie, Nan Goldin – Terry Richardson – Snow fotografie thrash, Spencer Tunick – Nahá Amerika, camera obscura, Avedon – Penn módní fotografie, polští fotografové

Praktická cvičení:

Velkoformátová fotografie, zinscenovaný akt, akt, móda, camera obscura

Témata k realizaci mimo cvičení v 1. a 2. ročníku:

Památník, fotografický blok, dvanáctisnímková fotografická série

Práce na tvorbě fotografického portfolia. Kategorie na výběr:

Krajina, reportáž, móda, reklamní fotografie, portrét, zátiší, interiéry a architektura

Tradiční fotografie: vyvolávání černobílého filmu, dělání kontaktních otisků, fotogramů, základy vyvolávání pozitivů s pomocí zvětšováku, kontrola kontrastu, maskování a dodatečné exponování pozitivu, skenování negativu a příprava na tisk, tónování pozitivů.

Workshopy ušlechtilých fotografických technik: kyanotypie, gumotisk, slaný papír, albuminový papír.

Kromě fotografií pořizovaných na cvičeních musí účastník kurzů vykonávat zadané domácí úkoly. Ty mají za cíl rozšířit vědomosti o podstatě, strategie reklamy, plakátu a umění obecně.

Program fotografických cvičení počítá s tím, že v účastnících lekcí vznikne tvůrčí postoj, který učitelé chápou jako zvídavost a chuť vyjádřit se prostřednictvím fotografie k okolnímu světu.

Tvůrčí postoj se formuje také prostřednictvím přednášek a účastí na lekcích jiných ateliérů (filmového, hudebního a výtvarného) a především apeluje na to, aby si posluchači mezi sebou vyměňovali názory a postřehy, které získávají během své prace.

Během kurzu frekventanti získávají vědomosti a dovednosti z následujících oblastí: obsluhy ateliérové techniky (obsluha blesků, expozimetru, modelování světlem, práce s modelem, líčení) a vybavení temnékomory (zpracování černobílých fotografií, fotogramy, speciální techniky jako gumotisk, bromolejotisk apod.).

Semináře a cvičení si hlavně berou za cíl ty nejdůležitější prvky fotografie, tedy světlo, záběr, kompozici. Počítačové zpracování má jen obecně pomoci s prohloubením informací týkajících se způsobů pozorování, díky nimž lze předávat estetický obsah.

V prvním semestru lze skládat zkoušku z obsluhy techniky pro fotosenzitivní zpracování, po níž lze přijít do temné komory a strávit tam celý den. Podobně je tomu s fotografickým ateliérem. Složení praktické zkoušky umožňuje plně využívat ateliér každý den.

Během pololetí účastníci jedou na třídenní fotografický plenér. K programu se přistupuje pružně – záleží na reakcích posluchačů na jednotlivé úkoly a problémy.

Plenéry se konají dvakrát ročně, v zimním a letním semestru. Jsou to plenéry pro první a druhý ročník. Během fotografické exkurze probíhají přednášky, ale zahrnuje i mnoho praktické práce.

Podrobné hodnocení pracovních výsledků za tři semestry probíhá během ukončení letního semestru. Končí skladbou a prezentací fotografické knihy.

Kurzy nejsou jen výuka řemesla a získání pořádné dávky dovedností. Je to především společná tvůrčí práce, a samotné lekce představují podporu uměleckého rozvoje, povědomí a inspiraci ke smělému uvádění svých koncepcí v život, také v profesní práci.

Kromě lekcí vzdělávacího charakteru centrum pořádá fotografické výstavy v galerii *Miejsce przy Miejscu* nebo koncerty nezávislé, experimentální hudby, a také pravidelně vydává literární časopis „Helikopter".

Prostředí a atmosféra školy vyvolaly potřebu zavedení nových aktivit, jako je připojení doplňujícího čtvrtého semestru pro zájemce v loňském roce.

Čtvrtý semestr

Od října roku 2019 vedou Filip Zawada s Krzysztofem Solarewiczem čtvrtý semestr, který nemá formální strukturu. Vybrali si skupinu, která je tvůrčí, chce pracovat a jít dále. Informovali, že teď vedou fantastickou výuku a jsou jí nadšeni. Už dlouho to tak nebylo, protože museli příliš mnoho věcí dělat sami. Nechtějí učit umění z formální stránky, mám na mysli realizaci programu, protože je to velice blokuje. Čtvrtý semestr je experiment, protože spojuje různé disciplíny. Lekce vedou všichni pedagogové z CKU. Lekcím v prvním a druhém semestru, tedy realizaci základních otázek, se věnuje Gabriela Piasecka, která se k týmu v říjnu roku 2019 připojila. Během výuky, která teď probíhá on-line, se hodně hovoří, navzájem se poznávají. Stává se, že se někdo rozzlobí, popláče si, aby se pak zasmál – to je život. Vybavují se jim vzpomínky na začátky existence centra.

Na stránkách CKU si můžeme přečíst:

„K čtvrtému semestru přistupujeme jako k fotografické posilovně, která někomu umožní udržet si formu a jinému se do ní po přestávce vrátit. Chceme, aby byl tento čtvrtý semestr speciálním časem v týdnu věnovaným fotografickým korekturám, přípravě knihy nebo výstavy, rozhovorům o fotografii a vzájemnému inspirování se uměním z jeho různých oblastí. V rámci setkání nabízíme pravidelné korekce, pomoc při výběru a uspořádání fotografií, konstruktivní kritiku a přístup k fotoateliérům, temnékomoře a počítačové pracovně ".

Leitmotivem tohoto semestru je *JEDNO*. To je téma, které bude realizováno během dvou semestrů. Takto o novém semestru vypráví Filip: *Setkáváme se každý týden a pokaždé to je skvělý zážitek. Dnes jsem s nimi strávil dvě hodiny a ani na okamžik jsem se nenudil. Studenti tohoto semestru v značné míře vyprávějí o sobě, svých prožitcích, zlomech. Dějí se silné věci. Například jedna ze žákyň začala dělat dvacet fotografií denně, dříve nedělala nic. Říkala, že ji ta práce uzdravila, že je šťastná. Tak by podle mého názoru měla vypadat výuka umění.*

JEDNO vzniklo z pocitu, že být fotografem ve 21. století, je ale bohužel, nedostatečná dovednost. Když se díváme na Stephena Gilla, Martina Parra, Arakiho nebo jiné světově proslulé fotografy, tak si můžeme všimnout, že skvěle píšou, jsou dokonalí kurátoři, vyznají se v grafice a fotografickém byznysu. Z fotografie se dnes stal příliš křehký nástroj, který ztratil schopnost vyprávět. Každý den vzniká další milion záběrů a nikdo není schopný se tím probrat. Potřebujeme další popis a vysvětlení. Ve skutečnosti už není nutné dělat fotografie, protože už všechny vznikly. To fotografy nutí k větší kreativitě a širšímu spektru vyjádření. JEDNO vzniklo, aby fotografy naučilo vyprávět o svých snímcích a také svobodu vyjádření před veřejností. Filip při příležitosti přednášek ve čtvrtém semestru řekl: *Vidím, že se lidé začínají otevírat, učí se mluvit o svých prožitcích a o svých projektech. Když se na to dívám a stojím přitom stranou, jsem velice spokojený a myslím si, že právě tak by to mělo probíhat. V CKU chybělo vystoupení mimo fotografii, která je jen*

záminkou k otevření se a k tomu se naučit o tom mluvit. Nikdo není schopen propagace sebe sama, když o tom neumí mluvit ".

Fot. 12. Zleva: Krzysztof Solarewicz a Arnau Vidal Cascalló, zdroj: archiv CKU.

Fot. 13, 14. Ukončení letního semestru, zdroj: archiv CKU.

Fot. 15, 16. Fotografický plenér, zdroj: archiv CKU..

VYBRANÉ PUBLIKACE CKU VČETNĚ STUDENTŮ TŘETÍHO SEMESTRU

- *Niewidzialna mapa Wrocławia*, Maciej Bączyk/Karol Krukowski, OPT, 2006
- *Bez tytułu (puk puk)*, Hanna Motłoch, 2009
- *Przedostatni stan skupienia*, Krzysztof Solarewicz, 2010
- *Non molto*, Uta Besz, 2010
- *Żona, dzieci i śmierć*, Maciej Drobina, 2011
- *Najważniejszego i tak wam nie powiem*, Łukasz Rusznica, Miligram, 2011
- *Drewniane gody*, Filip Zawada, 2011
- *Near, infra*, Łukasz Rusznica, 2011
- *Rekolekcje*, Maciej Drobina, 2011
- *16:12*, Marta Gniewkowska, 2012
- *Pharmakon*, Tomasz Kurczowy, I-bis, 2012
- *Wrócę dzisiaj później*, Anna Chmielińska, I-bis, 2012
- *Obok*, Marzena Gruca, I-bis, 2012
- *Wyjście ewakuacyjne*, Dariusz Pondel, 2012
- *Na coś trzeba umrzeć*, Kinga Pawlak, 2012
- *Karuzela*, Edyta Waleńciak, I-bis, 2012
- *30 jeden*, Magdalena Zjawin, 2012
- *Bromance*, Maciej Przemyk, Katarzyna Ewa Legendź, 2013
- *Main Booh*, Barbara Lubczńska, 2013
- *Mimo wszystko*, Weronika Urbaniuk, ARW Focus, 2014
- *Fenomenalne powierzchnie tnące* [skupinová práce], OPT, 2014
- *Międzyczasy*, Arnau Vidal Cascalló, 2014
- *Bieg na orientację*, Roman Strater, 2015
- *Don't think twice*, Paulina Szklarska, 2015
- *Miasma*, Pedro Octahedro, Cyfrus.pl, 2015
- *Figurehead*, Alicja Foińska, Cyfrus.pl, 2015
- *Za siódmą górą*, Ryszard Szpytman, 2016

- *Zdarzenia nieprzypadkowe*, Wojciech Tarchalski, 2016
- *Poród*, Krzysztof Solarewicz, OPT, 2016
- *Pozdrowienia z Polski*, Katarzyna Olejczuk, 2016
- *Śpij kochanie moje*, Michał J. Gadek, Drukexpress, 2016
- *Ja chcę*, Guba Nataliia Alicja, 2016
- *Przejścia nie ma*, Łukasz Stępień, ARW Focus, 2016
- *Którędy do wodopoju*, Magdalena Wasinkiewicz, OPT, 2016
- *Kobieta*, Małgorzata Mikuła, Drukexpress, 2017
- *Poniedziałek i piątek*, Jagoda Paulina Lewicka, 2017
- *Nie potrafię malować ust*, Aleksandra Konopko 2018
- Aleksandra Zegar, Drukexpress, 2018
- *Pochwała cichych pór roku*, Aleksandra Machowska, 2018
- *Korab*, Marlena Krupa, Drukexpress, Wrocław, 2018
- *Z punktu widzenia psa*, Joanna Smołka, 2018
- *Stacja Nowy Jork*, Janina Hebisz-Czuba & Katarzyna Olejczuk, Delta Studio, 2018
- *Mechanizmy mózgowe i obraz kliniczny zaburzeń*, Aleksandra Pawłowska, Delta Studio, 2019
- *X*, Karolina Mazgajska, Drukexpress.pl 2019
- *Tomek*, Sylwia Świątek, Delta Studio, 2019
- *Okienko nr 8*, Edyta Peas, Delta Studio, 2019
- *Horyzont zdarzeń*, Marcin Fąfara
- *Różnice a w nich jedność*, Edyta Peas
- *Do normalności*, Marcin Naturalny
- *Rytm*, Janina Hebisz-Czuba
- *2 kroki w tył 1 w przestrzeń*, Monika Szyszka
- Anna Iciek
- *S jak wąż*, Małgorzata Broda
- *Głód*, Marcelina Turbak

UDÁLOSTI

- Papír a umělecká vize Barva v offsetovém a digitálním tisku
- Ušlechtilé techniky – prázdninový kurz
- Solarografie – návrh prázdninové zábavy
- Město – pohlednice z worskhopů s Michałem Łuczakem
- Typografie, ilustrace, fonty písma, papír –Přednáška Arctic Paper
- Editorské workshopy s 8HBooks
- Worskhopy mezzotinty s Majlou Zeneli
- Správa barvy ve fotografii a fotografický inkoustový tisk – Škola tisku Medikon
- Světlo v ateliérové a plenérní fotografii – Škola fotografie FOMEI
- Vícebarevný tisk na různých druzích papíru – co by fotograf a grafik měli vědět
- Michał Büthner-Zawadzki/Arctic Paper
- Přednáška o autorských právech
- Přednáška ze Wierciocha o teorii vidění Władysława Strzemińského
- *Musí být vidět šaty* – workshopy módní fotografie
- Série portrétů představujících lidi a jejich milovaná zvířata prezentovaná na tramvajových a autobusových zastávkách

VÝSTAVY

- *Biologia, fizyka, chemia*, Galerie Design BWA, 2010
- *Niektórzy myślą, że jesteśmy brzydcy*, BWA Vratislav, 2010
- *Fenomenalne powierzchnie tnące*, BWA Design, 2011
- *To nie jest to, na co wygląda*, Firlej, 2012
- *Wdech/Inhale*, Łukasz Rusznica, 2012
- *Skóra*, Maison de la Photographie, Lille, Francie, 2013
- *Skóra*, BWA Vratislav, Galerie Awangarda, 2015
- *Zobacz strusia*, Café THEA, Vratislav, 2019

POZVANÍ HOSTÉ

- Jakub Dąbrowski
- Lena Dobrowolska
- Jacek Fota
- Dominika Gęsicka
- Agnieszka Gotowała
- Andrzej Kramarz
- Michał Łuczak
- Jacek Poremba
- Tomasz Wiech

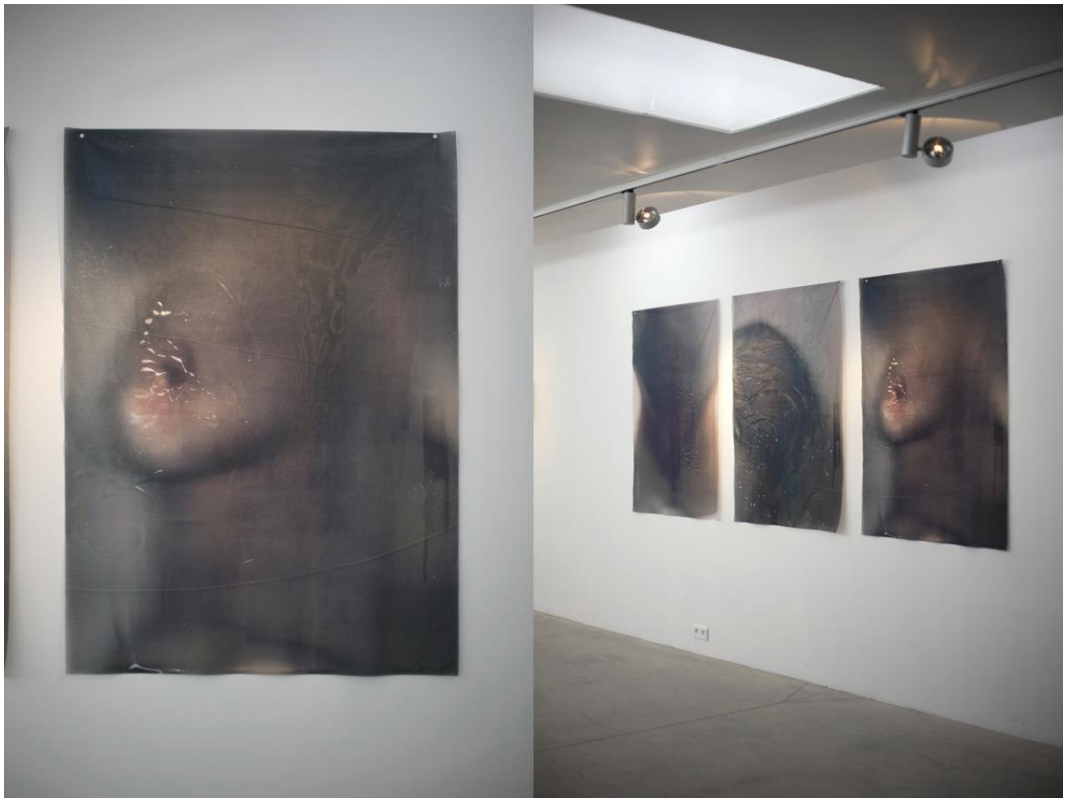

Fot. 17. Fotografická dokumentace z výstavy „Skóra“ (čes. Kůže), zdroj: archiv CKU.

Fot. 18. Propagační materiál – plakát CKU, zdroj: archiv CKU.

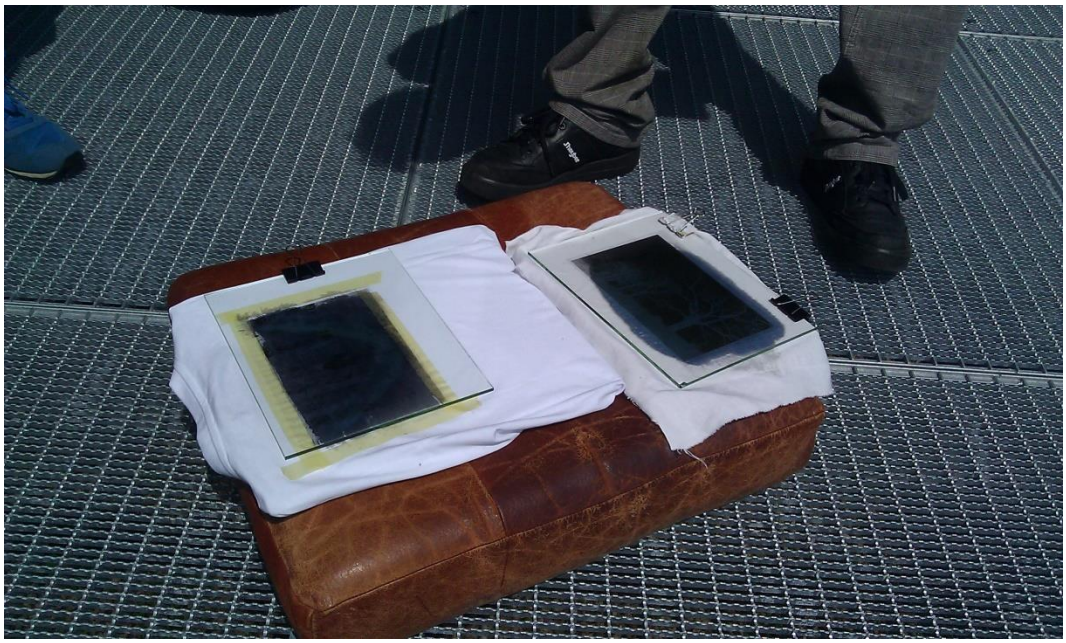

Fot. 19, 20. Ušlechtilé fotografické techniky, zdroj: archiv CKU.

ROZHOVOR S FILIPEM ZAWADOU

Věci opravdu důležité – základní věci

Někteří mi říkají, že takový život není možný. Souhlasím s nimi.

Filip Zawada

Fot. 21. Fotografie Filipa Zawady, zdroj: archiv umělce.

Pokládání otázek mě trochu znervózňuje a tebe? Při sbírání materiálů do tohoto rozhovoru jsem si nastudovala tvou práci – četla tvé knihy, poslouchala tvou hudbu. Měla jsem pocit, že jsi velmi citlivý a trochu nejistý člověk.

Sám si pokládám spoustu otázek, takže je to pro mě velmi přirozené. Skutečně si nejsem sám sebou jistý. Myslím si, že nejistota tvoří důležitý pilíř identity. Dokazuje, že nic není samozřejmé. Abych mohl něco prozkoumat a vidět takdo hloubky, musím být nejistý. Jistota toho, co vidím, např. během pozorování budovy, pro mě znamená konec zkoumání této situace. Když setrvávám v nejistotě, začínám vrtat do věcí, čmuchat, hovořit s lidmi. Nechávám události, aby se samy odehrávaly. Nejistota mě někam vede. Všechny emoce, které člověk má, byly pro něco stvořeny, např. strach existuje proto, abychom utekli z oblasti ohrožení, např. před mamuty.

Zastavme se ještě u emocí. Někteří si myslí, že být egoistou je špatné. Já si myslím, že některé profese to vyžadují. Například divadelní režisér musí ovládnout tolik lidí, že být sobec mu umožňuje zvládnout chaos. Je dobře, že existují takoví lidé, kteří to dokáží. Učení se je celkově něco fascinujícího.

Mohl bys žít mimo Polsko?

Jsem velmi spokojený s tím, že bydlím v Polsku. V jiných zemích není tolik vynálezců. Tady je každý vynálezce, tak jako je každý lékař. Kdybys šla na trh a řekla, že tě bolí v krku, každá osoba, kterou potkáš, ti poradí co dělat, aby tě v něm bolet přestalo. Někdy taky podléhám myšlenkám, že jsme zlí, že jsme všichni špatní, že jsme tupí Poláci, pijani a zloději. Ale už za chvíli ten pocit nemám, že by to byla pravda.

Takže tě tady něco drží…

Přemýšlím, proč lidé mají fotografie v peněženkách? Určitě ne proto, aby blízká osoba, např. manželka, kontrolovala výdaje a dívala se z peněženky, jestli neutrácíš peníze. Jde o to, že pro člověka je tím nejlepším talismanem jiný člověk. A možná jsme alkoholici nebo zloději, ale jsme lidé, kteří se o sebe navzájem dokáží postarat. Myslím, že velký vliv na to, co dělám, mají lidé stojící mi po boku.

Sport přináší lidem možnost stát nohama pevně na zemi. Pomáhá ti lukostřelba a s ní spojené tréninky s tvorbou?

Před nějakou dobou jsem si přečetl rozhovor s Isaakem Bashevisem Singerem. Spisovatel v rozhovoru vyprávěl, že každý den chodí na procházky. Trávil spoustu času prací za stolem a těchto vycházek si velmi vážil, tak jako já trénuji lukostřelbu, která mi umožňuje fungovat. I ona je pro mě cesta. Abych byl dobrý lukostřelec, musím být dobrý otec, kuchař, fotograf. Když nemůžu jít dva dny na tréninky, začínám být nemocný, začíná to se mnou „šít“, protože sport funguje jako droga. Ve skutečnosti velmi příjemná. Podobně jako fotografie učí všímavosti. Soustředění v lukostřelbě musí byte normní. Je to umění nemyslet. Po takových trénincích jsem také psychicky vyčerpán.

Mohlo by se zdát, že takové nemyšlení je dobré pro hlavu…

Samozřejmě, protože díky takovýmto okamžikům, kdy se nemyslí, se objevuje dobrý prostor v nás. Můj syn chodí do školy, kde mají děti hodiny nemyšlení. Protože pracuji hlavou prakticky non stop, rád se do tohoto prostoru ponořím.

Fotografické vidění vyžaduje neustálé osvěžování, neustálé šoky, ať už empatické nebo technické, emocionální, abychom stále měli dojem, že prolamujeme běžný

způsob vnímání. Proto se neustále učíš, hledáš? Údajně jsi studoval na osmi školách?

Začal jsem spoustu škol, ale jsem žádnou nedokončil. Zajímá mě spousta věcí. I teď se učím – studuji psychologii. Ve svých rozhodnutích se řídím potřebou a intuicí. A psychologii potřebuji při sportu a pedagogické práci. V mnoha případech jsem sám sobě nejlepším psychologem, nejlepším trenérem, nejlepším společníkem.

Máš v souvislosti s tím pocit, že jsi ve svých volbách důsledný?

Zdá se mi, že ano. Postupuji stejně už 30 let – chodím do různých škol, učím se různé věci. Je mi 45 let a dělám to pořád, pořád se učím. Mou rolí je prožít život co nejlépe, postarat se, aby byl co nejúžasnější. O to se snažím, v tom jsem důsledný. Nebyl bych schopen pracovat např. v supermarketu jako pokladní. Mohu jít, ale na další studium, poznat další teorie a nadchnout se pro další věci. Je to svým způsobem má práce. Většina lidí si myslí, že takovýto postoj je naprostá hloupost. Mí rodiče si na to například museli zvyknout, protože na začátku nechápali, co to vlastně dělám, v čem tato moje práce spočívá. A ona spočívá v přemýšlení, porovnávání, hledání, analyzování, tvorbě dlouhých sledů příčin a následků a proměňování sebe sama. Pokud nemám takovou činnost – umírám. Spoustu let jsem učitel a potřebuji impulzy, abych mohl svým žákům něco předat. Když teď studuji psychologii, znamená to, že budu moci z tohoto hlediska analyzovat jejich fotografie. Při střelbě z luku jsem schopen vysvětlit, co to znamená mít čistou mysl, co to znamená fotografovat takto a ne jinak. Doufám, že nejsem jalový učitel, který přichází na hodinu a rozdá tabulky časů expozice. Je dobře, že lidé, kteří ke mně přicházejí, mohou dostat něco více a cítím se dobře, že mohu být takový.

Jak učíš fotografii v Centru kreativního Umění?

Během výuky lidem vždy opakuji, že to, co dělají, je jejich cesta. Zvolil jsem takovou strategii učení, že je doprovázím na cestě a neučím. Jde také o to, aby nezvnikala fotografická klišé, aby si studenti sami byli schopni poradit s velkým formátem, temnou komorou, světly. I přesto, že část osob chce fotografovat své děti, tak to neznamená, že musí umět obsluhovat např. velkoformátový fotoaparát. Nejdůležitější je ale pozorování. V současnosti je velmi snadné fotografovat – máte mobilní telefon, něco zmáčknete a… hotovo. Pozorování je ale nutné se naučit. A v ateliéru je to pro nás nejdůležitější.

Nehledáš velká témata – vyprávíš o sobě, o tom, jak žiješ…

Tvorba o sobě, o svém synovi a věcech, které mi jsou nejblíže, je pro mě velké téma. Vyžaduje to ode mě největší pozornost a soustředění, protože jsem na syna, ženu, svůj dům velmi zvyklý a mohl bych postupovat jako značná část lidí a nevšímat si toho. Obzvláště tehdy, když někoho vidíš každý den po 20 let. Protože se všechno kolem mění, musím mít schopnost pozorovat tyto změny. Mnohem snadnější by pro mě bylo odjet do války a udělat reportáž nebo dokument, než fotografovat své nejbližší okolí. Martin Parr o tom také mluvil a doporučoval osobám, které by chtěly fotografovat válečné aktivity, aby se nejdříve pokusily pořídit snímky např. v supermarketu. Je to velmi dobrý přístup. Ve válce vždycky někdo přijde o hlavu nebo o nohu. Vyfotografování takovéto scény samozřejmě dělá dojem, ale v takovém supermarketu, tam se odehrává skutečná válka.

Mnohem více mnou pohnou pohledy z Vratislavi než na příklad z Afriky. Včera mi Witek, můj žák, ukázal takový snímek – výstup z křoví. Velmi mi to připomnělojaké je to bytí dítětem, vstup do toho křoví, prozkoumavání hoa odchod z něho. To je pro mě něco! Když vidím fotografie odsud, často si

říkám: „sakryš, bydlím tu tolik let a to jsem neviděl“. Těm, které učím, vždy opakuji to samé: tady je konec světa, právě tady je to místo, kde se má fotografovat. Fotografie z výprav mě většinou nudí. Nemají žádnou hloubku. Radši si prohlížím kočky na střechách Vratislavi než opice a palmy z exotických cest.

Co ti dalo studium v Opavě?

Naučilo mě uspořádanosti, přineslo mi větší sebejistotu. Vyhohovala mi atmosféra tamního studia, nenarazil jsem tam na závist, strach, že někdo udělá něco lepšího než já. Neměl jsem pocit, že se mnou někdo soupeří. Především mi ale přineslo známosti, které využívám dodnes. V ročníku jsem byl s Bartkem Pogodou, Marcinem Morawickým, Ankou Bajorek, s nimiž stále zůstávám v kontaktu. Tento kontakt neustal, přetrvává navzdory kilometrům, které nás dělí. Navštěvujeme se, trávíme čas společně, přespáváme u sebe při výjezdech. Seznam lidí připravených pomoci je rozsáhlý. Ve škole jsem se znovu naučil, že nejvíce se lze naučit od spolužáků a spolužaček.

V lukostřelbě to je obdobné, proto jsem také uvedl, že jsem důsledný, protože si vybírám podobné věci. Spočívají právě v tom, aby se nemyslelo, abychom měli čistou mysl, klid v hlavě, protože pokud toto neovládneme, dostaneme se na psychiatrické oddělení. A pokud se to podaří, odměnou je kouzelný život. Část lidí nechápe, jak se lze věnovat tolika věcem najednou, a zdá se mi, že dělám neustále to samé, že jde o to samé médium. Možná nejsem dobrý kreslíř, nedokáži něco namalovat 1:1, ale mám schopnou hlavu. Manuální schopnosti se v tomto případě nepočítají. Je důležité, že mi to přináší potěšení, a je to stejně nosné jako to, co fotografuji nebo píši. Je to ten samý příběh.

Tvé příběhy se zdají být nereálné.

Je důležité, abychom tyto příběhy k sobě pustili. Lidé si stěžují, že nemají jak fotografovat jiné, že objekty utíkají ve strachu z narušení soukromí. Když jsem vyšel do ulic s velkým formátem, na místě, kde jsem stál, se během okamžiku objevila spousta zájemců, které zajímalo, co se děje. Chtěli, abych je fotografoval. Pokud předem počítáte s tím, že dostanete přes hubu, máte jistotu, že se tak stane. Grzesiek Klatka, reportér, mi říkal, že když odcházel fotografovat do ulic a měl divný pocit, radši od toho upustil, protože věděl, že to bude katastrofa. Právě to je sebejistota a jistota v tom, co děláme. Osobám, které učím, opakuji, že pokud se bojí fotografovat na ulici, nemají to dělat. Každý se nemusí věnovat street photography. Mají fotografovat na místě, kde se cítí v bezpečí. Proto jich spousta fotografuje matku, otce, děti – a jsou to skvělé fotografie.

Všechno kolem je téma…

Jasně. Je fajn mít mámu nebo tátu, kteří dělají dobré fotografie. Nikdo o tom nemluví, ale podle mě je to velká práce vykonaná pro svět. Krásná památka. Prostor umění je naprosto neomezený – jste schopni udělat cokoliv.

Co Ti dává učení?

Vedl jsem v CKU [pol. Ośrodek Postaw Twórczych (čes. Centrum kreativního umění) – pozn. aut.] fotografické workshopy s dětmi z místního komunitního centra. Byl to velmi zvláštní zážitek. Když přicházely, neřekly ani bú ani „polib mi zadek“ a stejné to bylo, když odcházely. Nikdy mě nedokázaly brát jako svého, i když jsem s nimi trávil spoustu času. Nakonec se ukázalo, že jejich fotografie jsou super a budou vystaveny v BWA [pol. Biuro Wystaw Artystycznych] ve Vratislavi. Chtěl jsem, aby děti přišly na vernisáž, tak jsem jim řekl: „bude DJ, bude hip-hop, dojděte“. Dorazili všichni. V kuklách a šálách fotbalového klubu *Śląsk Wrocław*. Bylo jim 5 až 13 let. Pozval jsem je do středu místnosti, lidé začali tleskat a jeden

z nich, nenápadný citlivka, mě chytil za rukáv a řekl: „Poslouchej Filipe, jsem poprvé v takové situaci a řeknu ti, že se asi kurva rozpláču.“ A já jsem stál mezi těmi zamaskovanými, malými fanoušky a brečel jsem jako želva. Byla to událost, která mi ukázala, jak po několika měsících práce nastal nějaký posun. Cítil jsem, že jsem vyhrál. A možná něco prohrál, ale byl to pro mě velmi šokující zážitek.

Vzdělávání přináší kolosální možnosti. Je nutné dělat to, co umíme nejlíp. Zde se právě projevuje moje integrita, o které jsem mluvil dříve. Snažím se být v souladu sám se sebou anemusím každý rok vydávat knihu. Žiji, protože chci udělat to nejlepší v okamžiku, ve kterém se právě nacházím.

A fotografování?

Neustále pořizuji fotografie. Pomáhají mi a tvoří něco jako poznámky ke knihám. Fotografie mi také pomáhá při lukostřelbě, protože ukazuje moje chyby. Je tak pro mě něčím naprosto neoddělitelným. Kromě toho stále učím, v souvislosti s tím si prohlížím stovky obrázků denně.

Je těžké být na volné noze?

Jako v každém svobodném povolání se musím ukázňovat. Jako všichni chodím do práce. Když píšu jsem v práci, když fotografuji, jsem v práci a přistupuji tak k tomu. Pokud na to, co dělám nahlížím ledabyle, pak taková práce nemá smysl. Můj otec se někdy ptá: „ale do jaké práce to jdeš, vždyť je to přece zábava?“. Lidi si práci spojují s vyděláváním peněz. Na spoustě věcí vydělávám málo nebo vůbec. Přesto je to pro mě práce, která se nepojí s vyděláváním peněz, jen s danou činností. I to je cesta. Andrzej Stasiuk si například vedle domu postavil malou trucovnu, v níž poté co přejde dvorek, pracuje. V domě to nedokáže.

Už dlouho fotografuješ svou rodinu. Vydal jsi knihu Drewniane gody (čes. *Dřevěné hody*). Jak vnímáš domácí prostor, který velmi dobře znáš? Je pro tebe stále inspirující? Plánuješ cínové nebo hliníkové hody?

Při fotografování nemyslím na to, k čemu mi to je, jestli z toho bude další kniha, výstava, protože to jsou věci, které mě trochu paralyzují. Neustále fotografuji rodinu, i když teď vypadá úplně jinak – není už tak pestrá. Řekl bych, že je o něco smutnější, i když si nemyslím, že by byl tento smutek špatný. Má rodina jednoduše začala být více normální, není v ní už takový převrat, jako když se narodí dítě, jste nevyspalí, ale máte neznámo odkud neomezené množství energie. Stav z projektu *Drewniane gody* byl výbuch a teď se už přerodil do normálnosti, která je v jistém smyslu fascinující, i když mnohem obtížnější. Pořídit fotografii po, řekněme 20 letech společného bydlení, je mnohem náročnější a vyžaduje nepředstavitelné soustředění.

Něco jiného vnímám, když jsem klidný a velmi pozorný. Mám taková období, kdy nic nevidím. Děje se to, když se vrhám do propasti. Pracuji, soustředím se na něco a vůbec nikoho v domě si nevšímám. Fotografie to skvěle popisují. Pokud nemám čas fotografovat, znamená to, že v jistém smyslu v tom okamžiku doma nebydlím. A to je na tom všem nejzajímavější.

A jak zvládáš stav vnitřního rozpolcení? Když se objeví, čekáš na lepší dobu? Čekáš, až pomine?

Jednoduše pracuji. Odnaučil jsem se mít takové stavy. Nepůsobilo to dobře ani na mě, ani na to co dělám. Pianista by během hry neměl mít emoce, ty mají vyjít z forte-piana. Stejné to je se vším jiným. Tvorba spočívá v ponoření se do hloubi sebe, ve vypnutí. Pokud bych fotografoval v takovém stavu, nikam bych se nedostal. Japonský psycholog Shoma Morita tvrdí, že emoce vás nikam nepřivedou, že jednoduše jsou. Pokud je cítíš, začni něco dělat. Souhlasím s ním

a využívám tuto metodu. Pokud cítím emoce, začínám např. mýt hrnky. Po celém dni se ukazuje, že mám uklizený dům, udělané fotografie a cítím se dobře.

Nejlépe se to dá vysvětlit na strachu, o kterém vím vše – znám ho skrz naskrz. Léčil jsem se s ním. Když se nachází v člověku, totálně ho paralyzuje a nic nenechává. Jednoduše přichází jako tajfun a nejsem v tom stavu schopný nic dělat. Nic. Teprve po dosažení rovnováhy můžu začít jednat.

Důležité je také mentální přenastavení se v souladu se zásadou „jsem to, co dělám“, říct si: teď jsem fotograf. Mám pak takovou zvláštní sebejistotu. Pocit, který není pýcha, jen přesvědčení. Není důležité, jestli jsem v tom dobrý, jednoduše to dělám. Takovýto přístup naprosto mění postoj k fotografiím. Pozoruji to u lidí, které učím. Na první nebo druhé hodině jim říkám: musíte si říci, že jste fotografové, a oni se smějí, protože ještě nedokážou používat manuální režim na fotoaparátu nebo neumějí fotografovat na poloautomatu. Je to jako magie. Brzy se totiž ukazuje, že dělají lepší fotografie. Sebejistota přináší přesnost při zabírání, světle, tom, co má být na fotografii. Podobný jev můžeme pozorovat u spisovatelů, kteří v jistém okamžiku na mnoho věcí rezignovali, např. Szczepan Twardoch, který přestal pracovat v novinách a rozhodl se, že bude spisovatel. Dělám přesně to samé.

Vyprávěj mi o nových fotografiích, o projektu Exhaustion. Odkud se vzalo to vyčerpání?

Dělám to už mnoho let. Můj stav se mění v závislosti na pohledu na toto vyčerpání. Kdysi to bylo naprosto jinak – tehdy jsem byl skutečně vyhořelý. Budil jsem se unavenější, než jsem byl, když jsem šel spát. Spirála se začala čím dál více roztáčet a vedla k tomu, že jsem se na konec zbláznil. Teď jsem unavený, ale už jinak. Je to druh únavy, z níž mám radost, protože po ní jdu spát. Takový dobrý druh vyčerpání k něčemu slouží. Naučil jsem se s ním žít. Pokud prožijete něco

traumatického, díváte se od toho okamžiku na věci jinak. Když nyní jdu po ulici, hned vidím ty, kteří jsou extrémně unavení. V tomto šílenství jsou lidé spojeni, navzájem se přitahují. Tak jako si těhotná žena všímá kolem jen těhotných.

Přemýšlím na tím, jak to je s vyčerpáním… Proč lidé pracují nad své síly, aby 12 hodin seděli v nějakém nudném zaměstnání? Dělají to ve jménu rodiny, ve jménu toho, že někoho milují a chtějí se o něj postarat? A zároveň, jaká je to péče, když sami sebe tak ničíme? Dítě přece potřebuje nevyčerpanou matku a otce, plné sil. Tento jev je v Polsku jasně patrný.

Nedávno jsem nahrával desku s Japonkou. Po každé skladbě, která trvala kolem 6 minut, odcházela na přestávku. Když já přijdudo studia, jedu 11 hodin, bez spaní, jídla, pití, sušenek. Abako se mi omlouvala a říkala, že lidé tu jsou mnohem pracovitější, že Japonci jsou strašně líní. Podíval jsem se na ni a měl jsem dojem, že takovéto „kalorické rozvržení" je moudré. Udělal jsi – odpočíváš. A to se osvědčilo.

Fascinují mě také lidé, kteří jdou na procházku se psem. Převážně jsou naprosto nepřítomní – jen drží vodítko. Já na příklad cítím, když mě můj pes potřebuje, protože jsem mu tento čas nedopřál na procházce, kterou jsem jednoduše odbil. Podobné je to u lidí.

Jak fotografuješ lidi na ulici?

Nikdy lidi nezastavuji. Portrétuji známé nebo mě zastavují lidé. Nechávám ty situace volně plynout, umožňuji jim, aby se děly. Neschovávám fotoaparát, neskrývám se. Opakuji osobám, které učím, že pokud máte fotoaparát v tašce zapnutý až na poslední knoflík, můžete ho stejně dobře nechat doma, protože ho nevytáhnete. Milionkrát jsem byl v takové situaci. Pokud máte na krku fotoaparát připravený k práci, budete fotografovat.

Je to vidět na tom, jak používáme kameru na telefonu?

To souhlasí. Mobil je často prodloužením naší ruky.

A čím fotografuješ? Jeden z japonských fotografů před výběrem přístroje k němu čichal. Vybral si ten, který podle něj měl dobrou vůni. Je pro tebe technika důležitá?

Poprvé v životě mám digitál – Ricoh GR. První digitál, který mám rád. Okamžitě dělá hotové fotografie ve formátu JPG. Nepoužívám RAW. Dříve jsem fotografoval s velkým a středním formátem a, jako v případně knihy, polaroidem. Nemám rád malý formát, protože je pro mě příliš široký a nepřirozený. Musí to být buď obdélník 4×5 palců nebo čtverec – vysoce přirozený formát. Všechny fotoaparáty, se kterými jsem pracoval, jsem si vybral především s ohledem na formát.

V souvislosti s tím, že jsi vždy pracoval na analogu, hlídáš se při fotografování s digitálem?

Neomezuji se, jednoduše fotografuji. Když jsem pracoval s analogem, taky jsem to tak neměl. Nikdy nemyslím na to, kolik můžu udělat fotografií. Zajímavé je, že po Drewnianych godach, které jsou barevné, jsem se k barvě už prakticky nevrátil. Po tomto cyklu jsem znovu začal dělat černobílé fotografie.

Děláš kromě cyklu „Exhaustion“ ještě něco?

Fotografie chápu jako poznámky – jako svého druhu kompostér. Házím je na hromadu. Ony se proměňují ve hnojivo, na kterém možná časem něco vyroste.

Nikdy jsem nedělal projekty. Nejsem ani zvlášť připoutaný k fotografiím jako k něčemu neuvěřitelnému, jedinečnému a fantastickému. Možná právě proto je mám rád, i když k nim nemám zvláštní úctu. Dokážu se vzrušit při čtení knihy, sledování obrazu. Fotografie toto ale vyvolávají v mnohem menší míře.

Nezajímají mě fotografie z událostí, např. potyčka před policejní stanicí. Nedívám se na ně jako na fotografie. Dělají je skoro všichni. Dá se říci, že všichni jsme fotografové. Kvůli této dostupnosti mě přestaly fascinovat. Zajímají mě ale lidé, kteří je pořizují a žijí s nimi, tedy s něčím, co je pro ně skutečně důležité.

Existují tři fotografové, kteří mě velmi ovlivnili. Řekl bych, že je chápu spíše jako spisovatele než jako fotografy. Dva z nich mě provázejí po celý život. Mám na mysli Arakiho, který je pro mě evidentně spisovatel, tvořící často hutnou, ošklivou, fascinující prózu. Zároveň je otrokem fotoaparátu. Když jsem ho pozoroval během jeho pobytu v Polsku, všiml jsem si, že dělal jednu fotografii za minutu.

Druhou osobou, která mě zhypnotizovala, je Daidō Moriyama. Vyjadřuje se podobným jazykem jako Araki. Moriyama nechává aranžování výstav na profesionálech, protože neví, jak by se do toho měla pustit. Výstavu chápe jako sochu – má k dispozici prostor, který je třeba spravovat. Oba jsou mi blízcí, třeba už způsobem popisování skutečnosti.

Imponuje mi také Richard Avedon, který celý život pořizoval fotografie na bílém pozadí. Vidím samotu jím fotografovaných osob. Je to nejsilnější projekt o samotě, jaký kde vznikl. Všichni na jeho fotografiích jsou sami, odděleni, případně mají kontakt s autorem. Dokonce, i když portrétoval The Beatles, je každý z nich nějakým způsobem na fotce sám. Nevím, jestli to dělal vědomě, nebo možná ne. Smysl pro mě má také to, co dělá Nan Goldin, protože její práce vypráví o jejím životě. Něco fascinujícího spočívá v lidech a ne v projektech. Proto nerezignuji na fotografování – zvěčňuji rodinu.

Myslím, že se dá vycvičit oko, ale dá se naučit fotografické vědomí, vystoupení mimo „hezký obrázek“?

Pokud na hodinách ukazuji snímky, rozšiřuji tak povědomí. Díky tomu začínají mí žáci vidět více. Je možné je to naučit, ale nedá se naučit být fotografem, tak jako se nedá naučit být spisovatelem. To, že někdo absolvoval fotografické studium, neznamená, že bude fotograf. Dá se také naučit technika, ale být fotograf znamená chopit se výzvy, vydat se určitým směrem. Je nutné v sobě mít tolik odvahy, aby se člověk vzdal práce v kanceláři nebo někde jinde a vydal se jednoduše do neznáma. A to je právě ta situace, kterou nedokážou pochopit ti, kteří nepracují tak jako já. Rodiče se mě dodnes ptají z čeho žiji. Říkám jim, že nevím z čeho. Vysvětluji, že něco dělám a z toho jsou pak peníze, ale nedokážu jim to vysvětlit.

Učíš pozorování? Jak vyprávět příběh pomocí fotografie?

Jestli je učím dívat se? Vlastně nevím, co je učím. Zdá se mi, že to oni vedou mě a ne já je. Jednotlivé fotografie, přestože dokáží být dobré, mě málo zajímají – dokáže je dělat každý.

Pokud je snímek dobrý, je to hned vidět. Po půl roce studia žáci dokáží sami rozlišit kvalitní fotografie stejně efektivně jako my [v CKU pracují také Krzysztof Solarewicz a Arnau Vidal Cascalló – pozn. aut.].

Protože mám skvělou paměť, pamatuji si všechno a především obrazy. Nejsem schopen si zapamatovat jména, ale za to vím, kdo mi ukázal jakou fotografii,a ve kterém okamžiku. Přesně si pamatuji fotografie z doby před půl rokem, na které už moji žáci zapomněli. Když se dívám na jejich fotografie, pozoruji vývoj a to mě na té prácibaví. Vidím, kam směřují a jak, když jsou vytrvalí, dosahují cíle.

Co děláš s lidmi, kteří nepracují a nepřinášejí fotografie?

Nic nedělám, jednoduše čekám. Někdy jen žertem udělám rukou gesto, které jako by se ptalo: „vidíš můj pohled?“. Část osob nepřichází, aby se naučili fotografovat, nepotřebují konzultace. Přicházejí, aby pobyli, popovídali si s jinými nebo se mnou. Narazil jsem na takové, kteří se po několika letech vrací. Nucení k čemukoliv nepřináší žádné výsledky a stává se, že přináší efekt úplně opačný.

Myslíš si, že je kritika zapotřebí? Nebojíš se, že se pak někdo uzavře, že někoho urazíš? Ptám se, protože já sama to očekávám, potřebuji upřímný názor a málokdy ho dostanu.

Vždy se může stát, že někoho urazíš, to je riziko povolání – něco, co je zapsáno do života. Když někdo přichází a ukazuje mi fotografie, podle kterých vidím, že vytáhl fotoaparát na 5 minut, pak se ptám, jestli má vůbec chuť fotografovat, protože pokud ne, možná nemá smysl se tady trápit. V takové situaci jsem se setkal i s pláčem. Chápu, proč pláče, že by chtěl, ale nemá čas, nemůže v sobě něco zlomit, má nějaký problém. Kdyby mu to bylo lhostejné, jednoduše by odešel a už se nevrátil. Vím, že mu na tom záleží. Jen je nutné pustit se do práce. Většina lidí se po takovémto upřímném rozhovoru pustí do vyčerpávající práce. Mí žáci vědí, že nemohou přinést fotografii křídla letadla, pořízenou z okna, nebo automobilů s dlouhou expozicí, protože jsou jednoduše nudné. Dokážeme se tomu i zasmát. Důležitý je kontakt a pocit důvěry. Podle mého názoru je dobré říci pravdu, protože ta vede k tomu, že mi lidé důvěřují, vědí, že jim nelžu.

Vedeš lekce ve vratislavském CKU už velmi dlouho a vím, že se těší velkému zájmu.

Učím v CKU už 20 let. Každý rok mám kolem sta žáků a byly i takové roky, kdy jsem měl kolem sto padesáti zájemců. Stává se, že nám chybí místo. Je tomu tak bez speciální reklamy. Lidé jednoduše přicházejí. Bylo to tak od úplného začátku. Když jsem začal učit, ještě jsme neměli dnešní budovu. Stávalo se, že jsem lekce vedl v šatně na chodbě základní školy.

Jak vypadá fotografický trh ve Vratislavi?

Ten není. Pokud chceš dělat něco mimo svatební fotografii, musíš odjet do Varšavy. A jestli se dá žít z fotografie? Žití z něčeho se nerovná tomu, jestli se na tom vydělává.

Máš v souvislosti s tím, že si každý den prohlížíš spoustu obrazů, ještě potřebu, hlad po nových výstavách, knihách a fotografiích.

Co se toho týče, jsem trochu vychytralý. Zdá se mi, že dobře učím a mnoho věcí se děje mimo mě. Přicházím na hodinu a ptám se: „Co mi dnes představíte, drazí?“. Ukazuje se, že velmi mnoho. Prohlížím si například kniha Nan Goldin z výstavy *Diving for pearls* nebo knihu Masao Yamamoto. Opakuji: „když nevíte, co byste chtěli pod stromeček, požádejte o knihu.“ Po roce lekcí si vybírají opravdu velmi dobrý titul, z čehož mám velikou radost. Velkou část hodin věnujeme hovorům o fotografických krizích, o životě. Život je přece spojený s fotografií, takže je takový hovor zapotřebí.

Výuka trvá 3 semestry?

Ano, i když existují osoby, které přicházejí už 12 let. Zvu do centra také jiné fotografy, protože nemám „monopol na pravdu“ – je důležitý jiný hlas, jiné stanovisko. Pak se scházejí všechny ročníky. Největší sál praská ve švech.

Začátky CKU

Na setkání s Pawłem, který šéfoval Výtvarné skupině Franka Zappy, nebylo nic romantického. Přidal se k ní, aby učil malířství a kresbu. Později se objevila možnost usadit se v městském kulturním středisku na Gaju, které se následně přerodilo v CKU. Od samotného začátku jsme měli dobrý přístup k tomu, co děláme. Všechno jsme vymysleli a vypracovali jsme program, který dodnes upravujeme. Během prvních 10 let jsme nic nevydělali.

Je někdo z minulých ročníků, koho jsi si zapamatoval?

Mnozí z těch lidí se dnes fotografii nevěnují, ale od ní začínali. Obdivuji jejich úspěchy. Do této skupiny patří Monika Kotecka, která pracuje jako kameramanka. Spolu s Krzyśkem Solarewiczem patřila do prvního ročníku, který jsem učil.

Následně Weronika Bilska, absolventka Fakulty rozhlasu a televize Krzysztofa Kieślowského Slezské univerzity v Katovicích. Autorka záběrů k několika dokumentárním a krátkým filmům. Laureátka „Zlatého pulce“ z festivalu Camerimage a dvojnásobná držitelka Ceny polského nezávislého filmu Jana Machulského. První celovečerní film „Jak całkowicie zniknąć“ (čes. *Jak úplně zmizet*) natočila v roce 2014 s Przemysławem Wojcieszkem. Od té doby realizovala např. film „Kamper“ a „Trenérova dcera“ v režii Łukasze Grzegorzka, a kromě toho „Vlny“ a „Jednoduché věci“ Grzegorze Zariczného.

Další osoba je Agnieszka Sejud, která se vydala úžasným směrem. Pamatuji si její proměnu a začátky. Moc ji fandím. V roce 2019 měla výstavu „Ołtarze“ (čes. *Oltáře*) v MWW ve Vratislavi a v tom samém roce byla oceněna na soutěži TIFF Open. V roce 2020 vyšla její kniha „Hoax“.

DJ Emiko, neboli Emilia Gumańska. Věnuje se produkci video materiálů a vizualizacím. Je nadšenec do tvorby analogových speciálních video efektů a jejich spojování s motivem člověka.

Krzysiek Solarewicz je člověk, který můj život změnil nejvíce. Je to kousek mě. Považuji ho za fotografického génia. Práce s ním je čistá radost. Kdyby odešel z CKU, bylo by tam pro mě zůstat velký problém. Bez něho bych to nezvládl.

Grzesiek Korczak – absolvent Fakulty kamery Státní filmové, televizní a divadelní vysoké školy Leona Schillera v Lodži. Byl nominován v kategorii nejlepší kamera k filmu „Poza ciszą" (čes. *Mimo ticho*) Piotra Ryczki. Je to také režisér „Králíka po berlínsku", který byl v roce 2012 nominován na Oscara.

Maciej Bujko – programový ředitel TIFF Festivalu, kurátor a animátor fotografického života ve Vratislavi.

Anna Chmielińska, která měla v roce 2016 v galerii Miejsce przy Miejscu výstavu „Pomalujmy pokój na biało" (čes. *Vymalujme pokoj na bílo*).

Michał Gadek – geniální fotograf. Vydal dvě fotografické knihy: „Śpij kochanie moje" (čes. *Spi zlatíčko spi*) a „Czytała Krystyna Czubówna" (čes. *Četla Krystyna Czubówna*). Autor výstavy „Chciałbym polecieć na Księżyc, ale boję się zawiązać buty" (čes. *Chtěl bych letět na Měsíc, ale bojím se zavázat si boty*) v Galerii u Agatki na Tamkově ostrově ve Vratislavi v roce 2019.

Marcelina Turbak, která dělá skvělé snímky. V roce 2017 měla v galerii Miejsce przy Miejscu výstavu „Czarna woda, czarny las" (Černá voda, černý les).

No a Agata Kalinowska, fotografka, spisovatelka, autorka fotografické knihy „Scum", která se ocitla na shortlistu Kassel Dummy Award. V roce 2015 měla v galerii Miejsce przy Miejscu výstavu „Tylko się nie zakochaj" (*čes. Jenom se nezamiluj*). V současnosti pracuje na knize a cyklu „Yaga" vyprávějící o vyloučených a nepohodlných ženách.

Časy se změnily, lidé jsou jiní.

To není problém CKU, ale globální změna. Před třemi lety nebyl ani jeden uchazeč na Fakultě sochařství vratislavské Akademie výtvarného umění. Když jsem se na tuto vysokou školu před 27 lety hlásil, připadalo na jedno místo 25 lidí. Mnozí z těch, kteří začínají studium, nechápou, co to znamená underground. Neví, kdo byl Picasso. Proto začínám výuku základními otázkami, abych zjistil, s kým mám co do činění. Jsou to šokující objevy, které ukazují, kolik práce je nutné vložit do nové skupiny. Samozřejmě to neznamená, že odtud později nevycházejí umělci. Mnozí naši absolventi dnes studují na Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě, např.: Paweł Starzec, Agnieszka Sejud, Katarzyna Peukert, Aleksandra Konopko, Karolina Ćwik, Maciej Przemyk, Witold Czaszka, Aleksandra Zegar, Joanna Smołka, Patrycja Szumowska, Marta Szymanowska, Marek Wierzbicki.

Je třeba zmínit také osoby, které už studium dokončily, a pocházejí z CKU. Mám na mysli Karolinu Zajączkowskou, Maćka Bujka, Paulinu Szutu, Mauryceho Prodeusa, Maćka Drobinu. Rozdíl mezi začátkem CKU a tím, co je teď, je takový, že dříve naši žáci chápali, proč chtějí tvořit. Proto to zkoušeli ze všech sil a byla to pro ně zábava. Teď studenti chtějí mít všechno hned. Už několik let pozoruji, že neexistuje partnerství mezi nimi a námi – učiteli. Vypadá tak celý fotografický trh. Už mnoho let musím na začátku vložit spoustu práce do „prolomení“ svých žáků, aby pak ve druhém a v třetím semestru bylo možné vytvořit skupinu, se kterou se dá pracovat.

Filip Zawada už byl ve svém životě hudebníkem, fotografem, učitelem, lukostřelcem a spisovatelem. Pracoval také jako stavitel, novinář, zemědělec a hráč na gong. Jeho zájmy a aktivity jsou nesmírně široké, je to renesanční člověk. Vypráví příběhy z vlastního dvorku. Příběhy, které jsou pro něj důležité. Při kontaktu s Filipovými pracemi jsem si všimla, jak se život umělce řídícího se na svých fotografických pozorováních citem a vnímavostí prolíná se životem člověka, který vede zdánlivě obyčejný život. Abychom nepropásli to, co se nám může odehrát přímo pod nosem, je nutné být výjimečným pozorovatelem světa.

Po přečtení nejnovější knihy Filipa Zawady „Pod słońce było“ (čes. *Bylo proti slunci*) jsem pochopila, že tato všestrannost ovlivňuje to, jakým je fotografem. Dělat mnoho věcí má tu výhodu, že se na jiné lze dívat s odstupem. Jedna činnost pohání druhou. Před několika lety se Zawada začal věnovat lukostřelbě. V roce 2014 získal v tomto sportu titul mistra Polska. Lukostřelecký trénink mu přináší klid, učí ho pokoře, disciplíně a nepřemýšlení. Jak sám tvrdí: při fotografování, střelbě a hudbě myšlení překáží. Lukostřelba mi přinesla sebejistotu. Nyní vím, že mohu dokázat vše.

Okamžiky stisknutí spouště závěrky a vystřelení z luku si jsou velmi podobné. Tyto činnosti vykonává se zadržovaným dechem s pomocí okamžiku prázdnoty v hlavě. Je nutné zklidnit mysl, abychom viděli a cítili více. Jsou to úkoly, během nichž bojuje sám se sebou.

V souvislosti s tím, že je Zawada interdisciplinární umělec, není jeho fotografické dílo příliš bohaté. S tím souvisí množství zdroju, které je více než skromne a popisující ho jako fotografa. Doposud vyšla jen jedna fotografická publikace „Drewniane gody“ (čes. *Dřevěné hody*).

Fot. 22.Filip Zawada s mistrem světa v lukostřelbě Martinem Ottossonem, zdroj: archiv umělce.

ŽIVOTOPIS

Filip Zawada, umělecký pseudonym Filip Itoito, se narodil 7. července 1975 ve Vratislavi. Studoval např. chemii na Vratislavské polytechnice a kulturologii na Vratislavské univerzitě. Na vratislavské fotografické škole PHO-BOS obhájil diplomovou práci pod vedením Natalie LL. V roce 2012 těsně před bakalářskou pracií Zawada bohužel nedokončil studium na Institutu tvůrčí fotografie na Slezské univerzitě v Opavě. V současnosti studuje psychologii a trénuje lukostřelbu. V roce 2014 získal Polský pohár a vyhrál polské mistrovství v terénní lukostřelbě. Má syna Filipa.

Už 15 let působí jako učitel v Ośrodku Postaw Twórczych ve Vratislavi. Vede blog (www.filipitoito.com), na němž publikuje fotografie, krátké texty a obrázky. Spoluřídí fotografickou galerii Halogenki (www.halogenki.com).

Hrál ve skupině Saksofonowe Ptaki, následně v AGD, s nimiž vydal desku Echolokator. Byl basistou souboru Pustki, s nímž nahrál desky 8 Ohm (2004) a DO MI NO (2006). S Piotrem Lewandowským (známým jako Peve Lety) založil formaci Indigo Tree. Skupina vydala desky „Lullabies Of Love And Death“ a „Blanik“.

Zawada spolutvořil hudbu pro mnohá divadelní představení v režii např. Przemysława Wojcieszka „Cokolwiek się zdarzy kocham cię“ (čes. *Cokoliv se stane, miluji Tě*) – Teatr Rozmaitości ve Varšavě „Osobisty Jezus“ (čes. *Osobní Ježíš*) – Teatr im. Heleny Modrzejewské v Lehnici, Pawła Palcata „Wojna nie ma w sobie nic z kobiety“ (čes. *Ve válce není nic ze ženy*) – Bałtycki Teatr v Koszalinu, Bodo Koxe „Pozytywka“ (čes. *Hrací skříňka*) – Teatr Capitol. Napsal také hudbu k filmu „Dziewczyna z szafy“ (čes. *Dívka ze skříně*) Bodo Koxe. V roce 2013 vydal sólovou desku „Snow is a sun for the Eskimo“. V současnosti hraje v jednočlenné skupině ITOITO. Je autor snímků na obálky desek několika skupin, např. Mikrokolektyw („Absent-minded“) a Robotobibok („Jogging“, „Instytut las“).

Od roku 2007 tvoří fotografický cyklus věnovaný vyčerpání – „Exhaustion“. V roce 2011 vydal fotografickú knihu „Drewniane gody“.

Byl autorem programů o kultuře „Niezła kiecka“ (čes. *Pěkné šaty*) a spoluautorem krátkometrážního filmu „Trrr“ a jiných filmových produkcí a také členem Výtvarné skupiny Franka Zappy. Vydal několik básnických děl a dva prozaické tituly. Dvě z nich byly nominovány na Literární cenu Gdynia.

VYBRANÉ VÝSTAVY:

- „Niektórzy myślą, że jesteśmy brzydcy“ (čes. *Někteří si myslí, že jsem ošklivý*) – BWA Vratislav (2010)
- Galeria Punctum, Fabryka Sztuki v Lodži (2012)
- Galeria ASP, Rondo Sztuki v Katovicích (2012)
- Consume Society v Berlíně (2011)
- Galeria Bezdomna (2011)
- „Skóra“ – BWA Vratislav (2015)

KNIHY – BELETRIE:

- „System jedynkowy“ (čes. *Jedničková soustava*, 1997)
- „Bóg Aldehyd“ (čes. *Bůh aldehyd*, 1998)
- „Snajper“ (čes. *Snajpr*, 2004)
- „Psy pociągowe“ (čes. *Tažní psi*, 2011) – nominovaní na Literární cenu Gdynia 2012
- „Świetne sowy“ (čes. *Skvělé sovy*, 2013)
- „Trzy ścieżki nad jedną rzeką sumują się“ (čes. *Tři cesty nad jednou řekou se sčítají*, 2014) – nominovaní na Vratislavskou poetickou cenu Silesius 2015
- „Pod słońce było“ (čes. *Bylo proti slunci*, 2014) – nominována na Literární cenu Gdynia 2015
- „Rozdeptałem czarnego kota przez przypadek“ (čes. *Náhodou jsem zašlápl černou kočku*) (2018) – nominována na Literární cenu Nike 2020

Fot. 23. Fotografie Filipa Zawady při lukostřelbě, zdroj: archiv umělce.

ROZHOVOR S KRZYSZTOFEM SOLAREWICZEM

Fot. 24. Zleva: Monika Kotecka, Krzysztof Solarewicz, zdroj: archiv CKU.

Popiš své první vzpomínky spojené s Centrem kretivního umění. Jak jsi se tam dostal, jak jsi poznal Filipa Zawadu?

Mám skvělé vzpomínky spojené s tímto místem. Začalo to tím, že jsem se zapsal na kurz fotografie, aniž bych o ní měl to nejmenší ponětí. Tehdy jsem také neměl žádné umělecké ambice – jednoduše mě tam táhl zájem o fotografii. Ukázalo se, že jsem narazil na lidi, kteří mě přijali, i když dělali něco, co mě tehdy nezajímalo. Nevím, jestli je slovo „akceptace“ v tomto případě adekvátní, ale to, že jsem byl přijat do této skupiny a nikdo ode mě nic neočekával, pro mě bylo velice důležité. To, že se dá jen BÝT, byl výjimečný zážitek.

Filip se vždycky představoval jako „důchodce“, a je přece jen o něco málo starší než já. Sám používal toto označení a myslím, že zastával roli mého staršího bratra a mentora. Od začátku se o mě svým způsobem staral. Nakonec, nejen o mě. Vždy měl úžasnou energii. Vyznačoval se svěžestí, lehkostí a společenskostí. Já jsem byl

naopak velice uzavřený, nesmělý, bez interpersonálních dovedností – proto jsem se vedle něj cítil jistě.

Bylo to až moc dobré – všichni byli milí do té míry, že jsem občas přemýšlel, jestli to není nějaká sekta. Filip mě zval k sobě, poznal jsem jeho přítelkyni, pozdější manželku. Ta péče, to bytí, trávení času společně, to bylo něco hodnotného, něco, co jsem dříve neznal.

Zpočátku Centrum kreativního umění tvořilo několik osob. Byl mezi nimi tvůrce CKU, Paweł Wojas, učitel výtvarné výchovy z vratislavského Gymnázia č. X, který vedl lekce malířství. Ovšem, než se to stalo, shromáždil kolem sebe prostředí krásných, svobodných, mladých lidí a sformoval Výtvarnou skupinu Franka Zappy, s níž jsem se později spojil a která dala vzniknout CKU.

Jezdili jsme do Idzikowa na letní plenéry, k nimž jsme přistupovali jako k prázdninám. Dohodli jsme se, že během těchto dvou týdnů nebudeme pít alkohol, jen tvořit – fotografovat, malovat. Odpoledne jsme pořádali vernisáže. Bylo v tom něco hlubšího, než jen společné trávení času a blbnutí.

Filip plný energie a vášně byl v této skupině vždy důležitý, podstatnou roli v ní sehrávali také Kuba Suchar [hudebník, hráč na bicí, skladatel divadelní a filmové hudby, tvůrce experimentálních filmů a instalací, kreslíř, autor plakátů – pozn. autorky] a Olaf Brzeski [sochař, kreslíř a autor instalací a experimentálních filmů – pozn. autorky]. Byli jsme konstelace mladých hudebníků, sochařů, fotografů, kteří jednoduše chtěli „dělat umění“.

V čem, podle tebe, spočívá výjimečná atmosféra v CKU?

Východiskem CKU bylo od samotného počátku dělit se o umění a tvorbu. Myslím si, že to byla, a nadále je, naše povinnost. Za to, že jsme se tam cítili úžasně, nemohla náhoda – výjimečná atmosféra byla naše dílo – sami jsme na ní pracovali.

Věděli jsme, že práce ve státní instituci představuje svého druhu závazek a má přímo misionářský charakter. Takové mám zkušenosti nejen jako tehdejší žák a účastník oněch událostí, ale také jako pozdější učitel.

Být učitel v CKU není jen práce, ale také kus života a srdce. Je snadné udržet si stav dlouholetého nasazení?

CKU je v současnosti v krizi. Myslím, že nejbližší roky ukáží, co se mnou bude. Nesnadná situace panující v Centru už nějakou dobu pramení z několika důvodů. První je profesní vyhoření učitelů. Druhý je pokus o smíření se s rolí tvůrce, učitele a zaměstnance. Třetím faktorem je nepochybně změna postojů žáků, kteří jsou náročnější a vyžadují toho více než kdysi. Pomíjím zde otázku změn v soukromé sféře, tedy bytí rodičem, manželem atd., což má také velký vliv.

Zdá se mi, že CKU v jistém smyslu skončilo. Už tam nepanuje ta energie, co tam byla. Je to naše společná krize: moje, CKU, jako instituce, a lidí, kteří ho tvoří. Před více než dvaceti lety, během lekcí s Filipem, jsem od něho nečekal, že mi bude dělat chůvu. Měl jsem radost, že tam můžu být a fotografovat, používat ateliér, jeho energii, vědomosti, zkušenosti.

Teď se studenti musí vodit za ručičku, což možná vyplývá z toho, že se tu může učit každý, kdo si za to zaplatí. Takováto situace mě frustruje, protože se mi už nechce nikoho přesvědčovat ani nikomu dokazovat, že umění je hodnotou samo o sobě. Možná mi jednoduše chybí pedagogický talent.

Z perspektivy učitelů, kteří se k CKU připojili o několik let později, už realita vypadá o něco jinak – necítí to napětí. Myslí si, že by se každý měl soustředit na sebe. Nesouhlasím s tím, protože tato instituce nebyla založena pro to, aby si v ní člověk mohl vytvořit vlastní hnízdečko. Zopakuji to ještě jednou: hlavním důvodem vzniku CKU byla chuť dělit se.

Jak by vypadala CKU tvých snů?

CKU mých snů tu už bylo. Dnes jsme o 20 let starší. Aby mělo CKU tu stejnou energii, jako dříve, musely by se opět vtělit ideje, které nás provázely na začátku, a museli bychom omládnout. Jen mladí lidé jsou totiž připraveni se obětovat umění čistě. Teď ti, kteří přicházejí na kurz fotografie, hledají zábavu a zpestření nudné každodennosti. Zdá se mi, že se lidé během několika posledních let změnili.

Možná jsou teď lidé méně pozorní? Možná to, že se vydají na kurz fotografie, plyne z toho, že chtějí mít na příklad více lajků na Instagramu?

Také nad tím přemýšlíme a hodně o tom hovoříme. Studenti uměleckých škol se od začátku svého studia – dokonce už v prvním nebo druhém semestru – ptají, kde a za kolik můžou prodat své umění, místo toho, aby přemýšleli o tom, co chtějí tím uměním vyjádřit.. A přece se netvoří z potřeby vydělávat, ale ze sebe – pro umění samotné. A tím je třeba začít. Bez plánu, bez šance na vydělání peněz. Povinností instituce, která se věnuje umění a je financována z městského rozpočtu, je nevěnovat se finanční stránce tvůrčího procesu. Proto na lekcích citujeme rozhovory s mistry, kteří o tom mluví, např. s Nan Goldin nebo Brucem Gildenem. Prezentujeme práce různých fotografů, přičemž zdůrazňujeme, že na projektech pracovali roky.

Myslím si, že studenti to podvědomě potřebují, i když mají jiné požadavky. Chceme jim dát zónu svobody, kterou přece umění přináší. Snažím se jim to neříkat přímo, protože přišli především proto, aby se naučili dělat krásné fotografie. Během pozdější fáze je tato touha může rozčarovat. Je to velice pomalý proces.

Fotografování ano, ale lze naučit citlivosti a pozorování světa? Není rolí učitele náhodou neuhasit to, co v sobě má frekventant kurzu/žák?

Filip Zawada vždy opakuje, že „nic se nedá naučit". Každý přichází s vnitřní jiskrou. Nelze to naučit, ale je možné vytvořit příznivé prostředí a atmosféru, za níž se tento ohníček přiživuje, aby nezhasl. Příkladem je Gabriela Piasecka, Filipova žačka. Hm, je „žačka" správné slovo? Když k nám přišla, nebyla to příliš sebejistá studentka gymnázia. Teď studuje kulturologii, učí na CKU fotografii, je... průbojná a rezolutní. Její sebejistota se odráží také v její fotografii.

Mnoho lidí se po CKU nadále věnuje umění. Myslíte si, že lidé potřebují autority, aby se mohli dále rozvíjet?

Důležité jsou partnerské vztahy, aby každý mohl říci, co si myslí. Stává se, že po letech žák přeroste mistra. Možná nikdy neexistoval mistr, a nikdy nebyl žádný žák?

Učení je v jistém smyslu umění zapomenout na sebe. Dáváš svou energii, dělíš se o sebe, stojíš vedle a snažíš se to dělat tak jemně, aby se studentna konci cítil být autorem svého života. Aby byl přesvědčený, že k těm věcem dospěl sám.

Když mluvíš o CKU jsi plný nasazení. Učení je součást tebe.

Přemýšlím o tom všem při příležitosti rozhovoru s tebou. Vše se mě to velice dotýká, je to osobní. CKU je pro mě velice hodnotná instituce, která dokáže změnit život. Vím, že mnoha lidem, tak jako mně, změnila život.

V letech 2005-2009 vedl fotografický blog, na jehož základě vznikl projekt „Bezmiłości“ (čes. *Bez lásky*). Od roku 2011 spoluredigoval galerii Halogenki, v jejímž rámci zveřejňoval své fotografie. Od března roku 2020 začal vést blog „Miłość na kwarantannie“ (čes. *Láska v karanténě*). Už nějakou dobu také vášnivě fotografuje ploty.

Nejnovějším Solarewiczovým projektem je „Plamka żółta“ (čes. *Žlutá skvrna*). Ještě nikdy tyto snímky neukazoval. Jsou v průběhu realizace a přemýšlím, čím je pro něj titulní žlutá skvrna. Během rozhovoru o projektu se zmiňuje, že snad nadějí nebo její absencí. V doslovném smyslu vypráví o potížích se zrakem v celé rodině, což se projevilo ve vrozené vadě zraku u jeho dcery. Ale není to vyprávění o ní.

„Možná je to pořád ta samá fotografie, kterou dělám celý život. Jako bych pořád nedokázal něco vidět...“, informuje.

„Prognoza pogody“ (čes. *Předpověď počasí*) vypráví o každodenním životě, napětí a pocitech. Každodenní kontrolování předpovědi počasí přináší zdání kontroly a tím i iluzi dojmu bezpečí. Podobně lze nahlížet na snímky Krzysztofa Solarewicze, který fotografuje svou každodennost. Zachycený prostor, lidé a jejich gesta prozrazují napětí, které mohou, ale nemusí, mít význam. Mohou odhalovat probíhající změny, mohou být také příslibem toho, co se brzy stane. Stávají se svého druhu předpověďmi počasí na mapě prožitků a emocí samotného fotografa.

Krzysztof Solarewicz během provádění po výstavě řekl:

Pořizování fotografií nespočívá v porozumění jim. Soustředím se na to, aby si moje oči myslely, že »to tak má být«.

Cyklus tvoří záběry pocházející z rodinného archivu a vlastních prací. Nechybí zde scény s účastí celé rodiny – dětí, rodičů, prarodičů. Autor hledá chvilkové zastavení, své hrdiny chce portrétovat bez masek.

„Przedostatni stan skupienia“ (čes. *Předposlední stav soustředění*). Kniha se skládá z černobílých, velice prostých, syrových fotografií. Připomínají snímky z rodinných alb. Vidíme děti, rodiče, prarodiče, rodinná setkání, běžné domácí situace, pohřby. Nejsou to ale typické rodinné fotografie. V záběrech je přítomno napětí, bolestný realismus předváděných okamžiků, svěžest pozorování a upřímnost, která bývá brutální. Solarewiczova kniha je svým způsobem rub tradičního rodinného alba. Myslím, že vypráví o smrti. Ukazuje nejednoznačné reálie, vzdálené od stereotypních představ o prožívání smrti.

Fot. 25. Kniha „Poród“ Krzystofa Solarewicze, zdroj: archiv umělce.

Fot. 26. Fotografie z cyklu „Poród“ Krzystofa Solarewicze, zdroj: archiv umělce.

Fot. 27. Fotografie z cyklu „Poród“ Krzystofa Solarewicze, zdroj: archiv umělce.

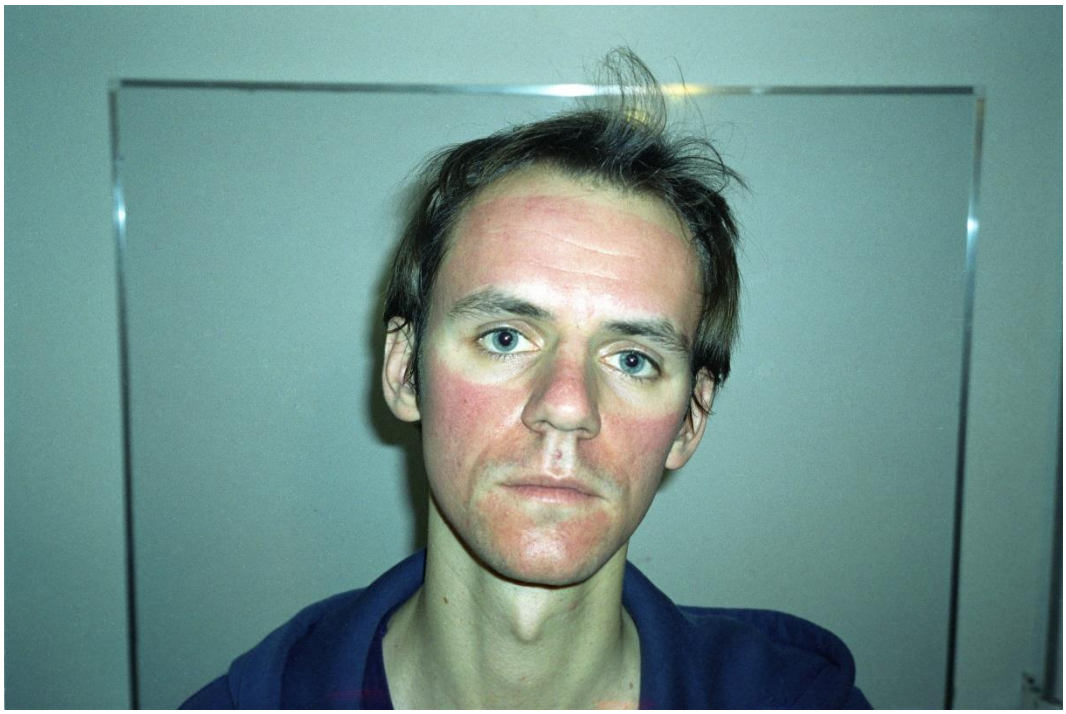

Fot. 28. Fotografie z cyklu „Poród“ Krzystofa Solarewicze, zdroj: archiv umělce.

Fot. 29. Fotografie z cyklu „Poród“ Krzystofa Solarewicze, zdroj: archiv umělce.

Fot. 30. Fotografie z cyklu „Poród“ Krzystofa Solarewicze, zdroj: archiv umělce.

Fot. 31, 32. Fotografie z cyklu „Poród“ Krzystofa Solarewicze, zdroj: archiv umělce.

Díky zapsání se na čtvrtý semestr a účasti na lekcích fotografie jsem měla příležitost poznat pohledu a výuku Krzysztofa Solarewicze. Jeho přístup ke studentům, jemnost, taktnost a citlivost mě velice oslovily. Pochopila jsem, proč někteří absolventi říkali, že CKU by nebylo to, co jebez Solarewiczovy přítomnosti a vlastností –jeho důsledného přemýšlení o významu a poslání umění.

JSME RODINA

Fotografie je velmi dobrý nástroj pro vyprávění soukromých příběhů. Můj zájem o takovouto fotografii plyne z vlastní tvorby a z tvorby jiných umělců, jichž si vážím.

Rodinné fotografie vznikaly vždy, ale když se fotografie stala zvídavější a subjektivnější, otevřely se dveře do rodinného života, které jsou obvykle zavřené. To, co je intimní, se stalo veřejným.

Velkou inspirací nejen pro Filipa Zawadu, ale také pro Krzysztofa Solarewicze je tvorba Nobuyoshi Arakiho, který od roku 1971 povznesl památeční fotografii na ještě vyšší úroveň intimity. Každý měsíc publikuje novou knihu a ukazuje tak soukromou stránku svého každodenního života. Jak sám tvrdí: Pokud nefotografujete, zapomínáte. Fotografie mi pomáhají zapamatovat si. Araki se stal slavným poté, co na fotografiích zvěčnil detaily líbánek po svatbě s Yoko a vydal knihu nazvanou *Sentimentální cesta*. Ukázal v něm intimní obrazy, scény milostných sblížení, ale tím neskončil. V roce 1990 Yoko zemřela. Zveřejnil fotografie zachycující její poslední dny v nemocnici a pohřeb. Kniha se jmenovala *Zimní cesta*. V jednom z rozhovorů se Araki svěřil, že se jeho ženě líbil jediný snímek ze svatební cesty – jedná se o fotografii zobrazující Yoko v embrionální poloze v loďce.

Fot. 33. Araki dokumentoval téměř každý detail manželství trvajícího téměř 20 let. Nobuyoshi Araki, 1971, zdroj: www.anothermag.com

Co ze soukromého život odhaluje Filip Zawada a Krzysztof Solarewicz? Tvoří tak, jak vypadá jejich život. Celá jejich tvorba se opírá o autobiografická témata. Jsou to příběhy vyprávěné ichformou o nich samotných a o jejich blízkých. Ukazují nám vlastní každodennost, běžný život.

Fot. 34. Fotografie Filipa Zawady ml., zdroj: archiv Filipa Zawady, 2015.

Fot. 35. Fotografie syna Krzysztofa Solarewicza., zdroj: archiv Krzysztofa Solarewicze.

Zawada zdůrazňuje: Nejdřív je nutné něco prožít, abychom o tom mohli později vyprávět.

Obvykle fotografujeme ve významných okamžicích rodinného života, ve chvílích, kdy si uvědomujeme naše vztahy nebo něco oslavujeme. Existují okamžiky, které chceme uchovat ve své emocionální a vizuální paměti. Zaznamenáváme také okamžiky, které poukazují na plynutí času: narozeniny dítěte, těhotenství, svátky. Na druhé straně se ale zdá, že umění fotografie estetizuje rodinné snímky, když často nahrazuje jiné rozměry rodinných scénářů – smutku, sporů, nemocí nebo ošklivosti. Zawada a Solarewicz si jako témata volí málo spektakulární události z každodenního života: spánek, koupel, nepřítomnost nebo nudu.

Jak tvrdí Zawada: *Chybějící tuk a rodina strašně ochlazuje.*[ii] Pořizuje snímky svých nejbližších v těch nejvřelejších, intimních okamžicích, s pocitem doprovázení, projevů lásky, bytí si blízko. Jde o ideální záznam, záznam přesně toho okamžiku,

který je nejdůležitější, nejhutnější, významný, emocionálně nejplodnější. Stejně jako to dělá ve svých pracích Krzysztof Solarewicz

Zawada a Solarewicz nehledají výjimečné okamžiky jako lovci příležitostí, bližší jim jsou periferie než centrum dění. Podobně jako Nan Goldin, která často opakuje: Vždy jsem cítila, že mám právo fotografovat jen vlastní rodinu nebo lidi, které jsem potkala během svých cest, k nimž mám obzvláště blízko a kterým ze sebe něco dávám[iii] a fotografuje osoby, které miluje.

Fot. 36. Fotografie Filipa Zawady ml., zdroj: archiv Filipa Zawady.

Fot. 37. Fotografie z cyklu „Prognoza pogody“, zdroj: archiv Krzysztofa Solarewicze.

Síla Nan Goldin plyne z toho, že na fotografii hned představuje celou situaci, díky tomu nemusíme přemýšlet, co předcházelo vzniku fotografie a co se stalo potom. Goldin je absolutní představitelkou pravdy a upřímnosti. Upřímnost není jen morální kategorie jejího umění, způsob prezentování skutečnosti, ale také stylistický prostředek. Protože fotografie může obsahovat chyby, může být posunutá, špatně oříznutá, rozmazaná, vždyť jen tak potvrzuje to, co se skutečně stalo, bez póz a příprav. Jsou syrové, ve stylu reportážních fotografií, i když je jejich kontext mnohem intimnější.

Její práce jevýzvou v extrémní podobě. Od začátku vstupuje na území amatérské, vnitřní, rodinné fotografie. Jde o ztělesnění banálnosti, popu, extrakt rodinného alba. Goldin je jedna z mála žen fotografujících momentkovou metodou, kterou uznává za determinant vlastního stylu. Má práce se vyvozuje z momentek – řekne po letech – je to forma fotografování, která se rodí z lásky. Lidé takovéto momentky pořizují z lásky, zachycují, aby si zapamatovali jiné osoby, čas, místo. Je to vytváření příběhu pomocí jeho zaznamenávání.[iv] Goldin tvoří velký fotografický deník své doby, den po dni do něj zapisuje vše, co se jí přímo týká. Určuje tak revoluční dobu v pojetí umění.

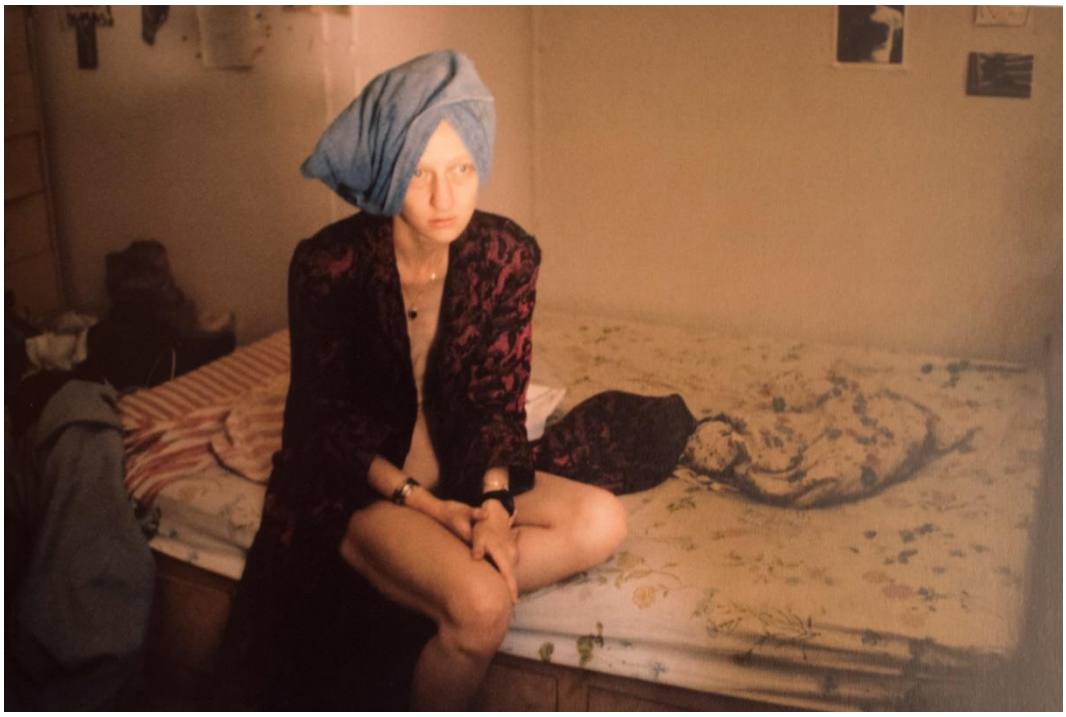

Fot. 38. Fotografie s titulem „Susan on her bed“, Nan Goldin 1983, zdroj: www.moca.org

Goldin v něčem připomíná Caravaggia, jenž znal všechny, které maloval. Byli mezi nimi jeho milenci i prostitutky. Také Pier Paolo Pasolini ve svých filmech využíval chlapce z ulice, které miloval a po kterých toužil. Rainer Werner Fassbinder na filmovém pásu zvěčňoval výhradně lidi, které dobře znal. John Cassavetes nepřetržitě pracoval se stejnými osobami. Dále William Faulkner se věnoval jedné, malé komunitě. Americký spisovatel na toto téma napsal zhruba 25 krásných románů a mnoho povídek. Jejich děj se vždy odehrává na místě, které autor miluje.

Kolem nás se nachází spousta tradiční dokumentární fotografie, představující krásu nebo ošklivost exotických míst (např. Indie) a těch, kdo fotografují věci, o nichž autoři nevěděli vůbec nic. Společným jmenovatelem uvedených tvůrců je fotografie každodennosti. Všechno je na ní bezprostřední, nekolísající. Banální. Tito umělci ukazují skutečně důležité věci – základní věci, tedy blízkost s druhým člověkem.

Fot. 39. Fotografie s titulem „Little Max with a gun“, Nan Goldin, 1977, zdroj: www.moca.org

ZÁZNAM KAŽDODENNOSTI

Mnoho známých umělců osciluje kolem dokumentování a zaznamenávání svého života. Je třeba zmínit Larryho Clarka, jehož kniha *Tulsa* se stala inspirací pro už výše uvedenou Nan Goldin. To on byl pionýrem fotografování vlastního dvorku. Jeho fotografie jsou jako intimní výzvy, jako památník. Clark nepřišel zvenčí, byl součástí představovaného prostředí. Fotografoval to, co tvořilo součást jeho života. Pro své snímky si nevymýšlel scénáře. K fotografii přistupoval jako k zaznamenávání vzpomínek, vyprávění o událostech. Práce Larryho Clarka je hloubavá a mnohoznačná. Dala začátek stylu „nesprávné fotografie". Za nápad vytvořit fotografický památník, tolik oblíbený v současném světě, vděčíme právě Clarkovi, Lartigueovi nebo André Kertészovi, který fotografoval každodenní život vojáků během první světové války.

Na začátku 20. století byla fotografie relativně mladým odvětvím umění. V roce 1839 vynalezl Louis Jacques Daguerre daguerrotypii a o dvacet let později byla objevena metoda mokrého koloidového procesu. Teprve rok 1871 přinesl techniku suché desky, která umožnila objev amatérské fotografie. A od té doby se dokonce i malí chlapci, jako např. Jacques-Henri Lartigue, mohli účastnit magického procesu zaznamenávání reality. V důsledku toho se na světě objevila spousta mladých nadšenců pro fotografii. Nikomu se ale nepodařilo uchopit tak velký projekt, jako byl Lartigueův fotodeník. Lartigue během téměř celého svého života pořídil stovky tisíc snímků – v Donation Lartigue se podařilo shromáždit 280 000 pozitivů a 159 968 negativů[v].

Jako dítě hrál „přimhuř oči" – otevíral oči, rychle je zavíral a zachycoval spatřený obraz – barevný, v přirozených rozměrech. Tehdy se bál, že ztratí okamžik štěstí. Pokoušel se ho tedy zachytit. Používal nedocenitelný klíč – nadšení. Čistý pohled, autentičnost, atmosféra dobré nálady, radost ze zaznamenávání okolního světa a zároveň jasně cítitelný smutek po časech, které uplynuly, časech dětství, mládí, belle époque.

Vyrůstal v blahobytu obklopen hračkami, psy, doma vyrobenými létajícími stroji, slunečními paprsky bez jakýchkoliv finančních starostí. Od raných let obsesivně dokumentoval své chlapectví. Ve věku osmi let si začal vést deník, kde zaznamenával počasí. Pokaždé do něj nalepil své fotografie a doplnil je kresbami a poznámkami. Často v něm kreslil napady na fotografie, které ten den pořídil, protože se chtěl kvůli nejistotě spojené s nedokonalostmi tehdejší techniky vyvolávání ujistit, že se mu jistě podařilo získat obrazy.

Fot. 40. Fotografie s titulem „Moje sestřenice Bichonnade“, Jacques-Henri Lartigue, 1905, zdroj: www.artic.edu

Lartigueovy fotografie měly charakter dětského pozorování a jeho alba odrážejí nedokonalosti paměti. Jím vytvořená velká alba neustále měnil a zdokonaloval. Toto obsesivní promýšlení a překonstruování představovalo svého druhu boj se smrtí, způsob, jak si vybudovat vlastní štěstí. Lartigue věřil, že může zachovat to, co vidí, v podobě nekonečné série zapamatovaných vzpomínek. Snažil se zachytit

pohyb a energii. Směřoval objektiv fotoaparátu na své blízké, přátele, rodinu. Dokumentoval klidný, prosperující život.

Ne bez důvodu se předpokládá, že aby byl člověk umělec, je nezbytný pohled na svět, který má v sobě něco z naivního dětského pohledu, jako bychom se na všechny věci dívali poprvé.

Mezi polskými umělci také nechyběly a nechybějí osoby, které zaznamenávají „běžný" život. A tak si Anna Beata Bohdziewicz od roku 1982 nepřetržitě vede fotodeník, který tvoří systematický záznam každodennosti jak své soukromé, tak i veřejné. Vede si druh memoárů v podobě „fotografie a popisek". Sama o sobě říká: „Všechno fotografuji spontánně. Není v tom žádné předstírání – tam, kde jsem, fotografuji".

Podle Bohdziewicz je fotodeník také formou prožívání každodennosti. Bez pozdějšího procesu selekce by se jednalo o přímý záznam současnosti. Každý den vznikající obrazy, kteréběhem let vytvořily soubor, umožňující vnímat proměny, jimž podléhá svět. Osobitý pohled na svět se ve fotodeníku projevuje také v tom, že vedle obrazů „velké historie" se nacházejí fotograie ze soukromého života. Snad to lze dokonce pojmout ještě jinak: u Bohdziewicz je tato „velká historie" součástí soukromého života. Obě sféry se proplétají a vytvářejí jednotu. Od roku 1981 se fotografka začala zajímat o realitu, kterou vidí především během běžného, každodenního života. Bohdziewicz tvrdí, že když mačká tlačítko závěrky, cítí pod prsty plynutí času mnohem rychleji, než obvykle. První vzory fotodeníku byly pro umělkyni literární deníky Gombrowicze, Białoszewského a Mrożka.

Praxe ručního popisování fotografií je rozpoznávací znamení nejen Anny Bohdziewicz, ale také Mariusze Hermanowicze, který po všechny roky své činnosti velmi důsledně vlastní snímky opatřoval slovním komentářem. Zápisy objevující se vedle fotografie ale nemají jednotnou podobu. Někdy jsou něčím na způsob fotodeníku. Často má také spojení slov a obrazů silně poetický a zároveň surrealistický charakter.

Fotografování každodennosti je rovněž největší vášní Kuby Dąbrowského, který mnoho let tvoří blog, jakýsi intimní deník, osobitý záznam momentů zachycovaných „ještě horkých“. Jeho fotografie strhujícím a nekomplikovaným způsobem vyprávějí o tom, co se děje v jeho životě. „Před nějakou dobou jsem dospěl k přesvědčení, že bych si chtěl někdy prohlédnout fotografický záznam prosté každodennosti někoho, jako jsem já: běžného, průměrného mladého člověka, chlapíka žijícího v Polsku, který má holku, hypotéku na byt, rodiče v Bělostoku, známé, nějakou práci“.

Igor Omulecki rozvíjí oproti tomu téma rodinné historie v sérii fotografií vyprávějících o ženě a dětech. Další fotograf Bart Pogoda se jako jeden z prvních pustil do vedení deníku v podobě blogu, který si založil v roce 2000. Šlo o biografický příběh spojený s cestami.

Mezi polskými fotografy, jejichž ústředním tématem je blízkost, rodina, najdeme mnoho studentů ITF, např.: Aleksandra Śmigielska „Ona w kwiatach“, Alicja Brodowicz „Rebeka“, Katarzyna Hanusz-Oleksy „She is Not Coming Back“, Paweł Olejniczak „Olejniczakowie w Anglii“, Rafał Siderski „Wyjedź-Zostań“, Paweł Frenczak „Ojciec i syn nowa historia“, Kamila Kobierzyńska „Beyound the mountains, there are people too“, Bartek Lurka „no!y“, Krzysztof Kowalczyk „Rodzina“, Krzysztof Orłowski „Jestem stąd“, Aleksandra Pelc „Unforgotten“, Konstancja Nowina-Konopka „Minecraft“, Monika Łopacka „Idylla“, Maga Sokalska „Widziałam oznaki miłości“.

Zawada si chtěl zapamatovat nenápadné kousky života, a proto založil blog, který vede od prosince 2008 (www.filipitoito.com). Jde o neomezenou produkci poznámek o realitě.

Na autorově blogu můžeme nalézt podobenky přátel, rodiny, pohledy z okna, předměty, odpadky na chodníku – neexistuje tu nic, co by nebylo důležité, všechno si zaslouží být vyfotografováno. Blog se časem rozšířil o obrázky a krátké texty. Zawada mluvil o tom, že si mnoho osob na začátku myslelo, že autorem je

jeho syn. Na známé udělala dojem moudrost a talent Filipa mladšího (syn se jmenuje stejně jako jeho otec).

Fot. 41, 42, 43. Fotografie Filipa Zawady ml., zdroj: www.filipitoito.com.

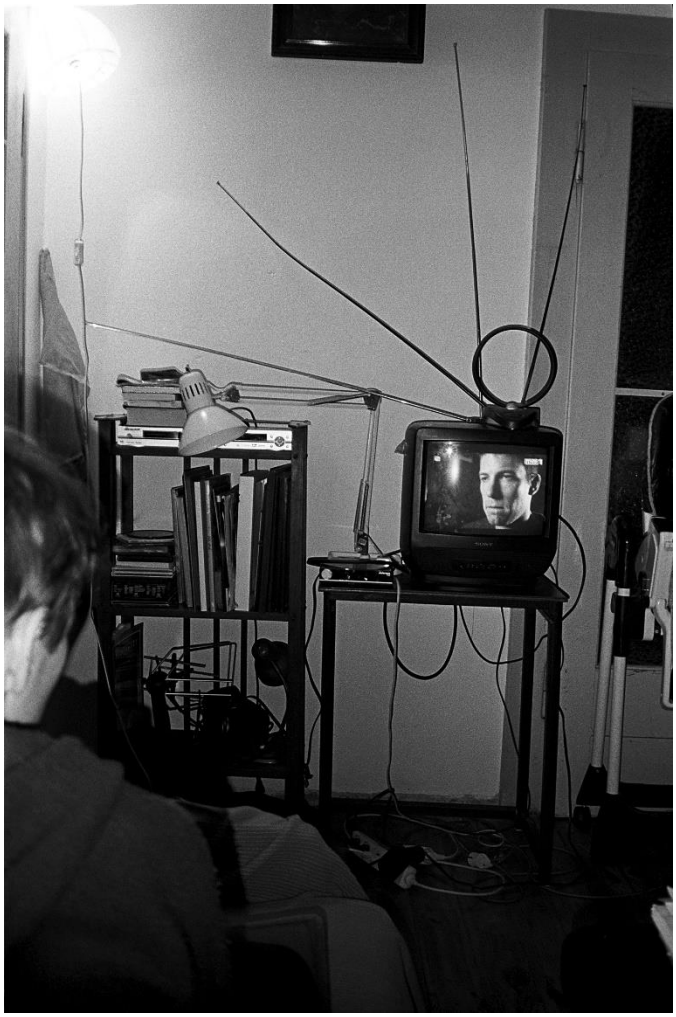

Fot. 44, 45. Fotografie z cyklu „Poród“, Krzysztof Solarewicz, zdroj: archiv umělce.

Fot. 46, 47, 48. Fotografie Filipa Zawady, zdroj: www.filipitoito.com.

Fot. 49, 50. Fotografie z cyklu „Uśpiłem czarnego kota“, Filip Zawada, zdroj: archiv umělce.

Fot. 51, 52, 52, 54, 55. Fotografie z cyklu „Wyczerpanie“, Filip Zawada, zdroj: archiv umělce.

DŘEVĚNÉ HODY

Rodinná fotografie měla tvořit obraz jednotné rodiny. Jedeme na dovolenou, slavíme narozeniny, fotografujeme se. Později si prohlížíme snímky a říkáme: „no, není naše rodina úžasná?“ Fotografie měla posilovat rodinné vazby nejen ve smyslu příjemných vzpomínek, ale také jistých mýtů o rodině.

Pro atmosféru Zawadových fotografií je rozhodující výběr okamžiku fotografování – než někdo stačí zaujmout pózu nebo chvilku poté, co ztratí pozornost a vypadne z role. Nenajdeme na nich vynucené úsměvy, umělost nebo pózování. Spíše vidíme pohled do zakulisí běžných činností každodenního života. Pozorujeme pokusy osvojit si realitu v okamžiku čekání na dítě, které se má brzy narodit.

„Drewniane gody“ je vyprávění o síle bytí ve vztahu, o síle, kterou přináší čekání na nový život, o potřebě tvořit, která je zapsaná do života. Je to záznam společných pěti let Filipa a jeho ženy Katarzyny. Je zajímavé, že pouze tento cyklus fotografií vznikal barevně. Jak vzpomíná sám autor: *v tu chvíli jsem barvy potřeboval.* Fotografie Filipa Zawady už na první pohled zaráží jedinečnou atmosférou a ukazují, jak dokonale chápe a cítí to, co fotografuje. Snímky zobrazuje životní prózu: zábavu, spánek, jídlo, koupel.

Fot. 56. Fotografie z cyklu „Dřevěné hody“, Filip Zawada, 2011, zdroj: archiv umělce.

Fotoaparát umožňuje zapamatovat si důležité okamžiky. Autentické a nesmírně intimní fotografie dokumentují život Filipa Zawady. Jeho soustředění se na to, co dobře zná, vede k tomu, že cyklus těchto fotografií vyvolává silné emoce.

Zawada je součástí světa, který dokumentuje. Technická dokonalost fotografie nepředstavuje nejdůležitější hodnotící kritérium, jestli se daný snímek povedl nebo ne. Podstatnější je přítomnost blízké osoby nebo okamžik, který inspiroval pořízení fotografie. Důležitá tu je potřeba, pro niž autor mačká spoušť závěrky. Často jde o intuitivní činnost. Myšlení přichází mnohem později – v okamžiku selekce. Mnoho fotografií nese typické chyby – rozmazanost, neostrost, přeexponování apod. Ale v intimní fotografii jsou právě tyto technické nedostatky využívány jako jazyk osobní zkušenosti, s jehož pomocí autor komunikuje

s příjemcem. Použití zdánlivě amatérské fotografie a polaroidů, zesiluje pocit blízkosti mezi fotografem a jeho objektem.

Fot. 57. Fotografie z cyklu „Dřevěné hody", Filip Zawada, 2011, zdroj: archiv umělce.

Fotografie Zawady od začátku představovaly běžný, ale zároveň velice tajemný svět. Tématem jeho prací se stala každodennost a šeď života. Vědomě se na to soustředil, když se zajímal o obecně nepostřehnutelné situace. Fotografie ukazují nejen dvojici životních partnerů, z nichž jeden je skrytý za fotoaparátem, ale také krajiny, věci a záležitosti, které odrážejí rodinnou atmosféru. Na otázku: co leželo u základů vzniku alba, autor odpovídá: *vlastně nic. A nic je dokonalé slovo, protože asi nejlépe definuje život. Mnohým by se také mohlo zdát, že má toto slovo negativní vyznění, ale pro mě tomu tak není. Má běžný zvuk a takové taky měla být tato kniha.*[vi]

Světlo na těchto snímcích je celkově ztmaveno, barvy ztlumené, dominují odstíny šedi a stíny. Při prohlížení fotografií sledujeme zrak někoho, kdo se zahleděl, kdo

se už delší čas dívá na nějaký detail, který by jiní považovali za nedůležitý a určitě za nehodný zvěčnění. Tato realita, která se vymyká vyprávění, životní próza, kterou každý z nás velmi dobře zná.

Zawada dělá vše proto, aby se osvobodil od všech klišé a stylizací. Což samozřejmě není možné, protože současná fotografie zkoušela i to: našla rozmanité způsoby na „přirozenost", „běžnost", „životní pravdu". Nutno ale uznat, že umělci se daří zachovat něco na způsob nevinnosti, a tak nás přenést dovnitř vlastního světa. Na těchto fotografiích najdeme citlivost, lásku, upnutí se na to, co není hezké, je trochu trapné a přesto cenné – protože to je společné a skutečné.

Sám autor to shrnuje takto: *život málokdy vypadá jako ve filmech Walta Disneyho, ve kterých nikdo nevynáší smetí, nikdo neumírá, nikdo nepere a nikdo se nezamyká v koupelně, aby na chvíli utekl od každodenních problémů. Já se snažím vyprávět hlavně o takovýchto věcech, protože můj život se skládá především ze zdánlivě prozaických věcí. Takže,když vařím oběd, mohu jen závidět Disneyovským postavám.*[vii]

Zawada nechce, aby se publikaci „Drewniane gody" říkalo album. Zdůrazňuje, že jde o knihu, obsahující vyprávění a poselství. Bílá kniha s na obálce vytlačeným dvoujazyčným názvem vyšla v roce 2011 nákladem Centra kreativního uměníve Vratislavi. Na stovce nečíslovaných stran křídového papíru Zawada uzavřel po několik let realizovaný cyklus fotografií, jehož výseč prezentoval během studia na Institutu tvůrčí fotografie.

31

PIRANESI

Fot. 58, 59, 60, 61. Fotografie z cyklu „Dřevěné hody“, Filip Zawada, 2011, zdroj: archiv umělce.

SAMOSTATNÝ OSTROV

Fot. 62. Fotografie Łukasze Rusznicy, Lola Paprocka, zdroj: archiv umělce.

.

Rozhovor s Łukaszem Rusznicou

Do CKU jsem se dostal v roce 2008 a *Miejsce przy Miejscu* se otevřelo v roce 2014. A už v březnu toho samého roku jsem pořádal první výstavu „Bielmo“ Arnau Vidala Cascalla. Fotografie z ní se ocitly také v jeho první knize „Międzyczasy“, i když výstava byla něco odděleného. Pamatuji si fotografie schodišť. Ztmavené jako vzpomínky ve filmu, krásné. Na jedné straně bauhausovské a na druhé elegantní a zároveň apokalyptické. Všichni jsme se tehdy učili.

Temná komora, která se nachází v zázemí galerie, byla připravena speciálně pro Arnaua. Skvěle jsme se domlouvali, měl jsem radost, že bude součástí galerie. Velice se mi líbilo, co fotograficky dělá a jak přemýšlí.

Časem začal být, tak jako já, čím dál osobnější. Několik let už s námi nepracuje.

Do CKU jsem se dostal jako účastník kurzu. Tehdy jsme dělali tzv. umělecké sparingy, tedy dva lidé ve stejnou dobu prezentovali své fotografie. Byl jsem ve dvojici s Mariuszem Twardým, který dělal černobílé fotografie na filmovém natáčení. Ty snímky vypadaly fantasticky. Já jsem dělal věci inspirované mými přáteli a i přesto jsem ten sparing vyhrál.

Během studií na Fakultě kulturologie Vratislavské univerzity jsem absolvoval kurz psaní žádostí o granty a dotace. Jak se později ukázalo, ovlivnilo to v budoucnu, že jsem byl přijat do CKU/zaměstanců Vratislavské univerzity. Na začátku jsem pracoval v kanceláři, věnoval se administrativě. Zodpovídal jsem také za psaní žádostí. Karol Krukowski tehdy vyučoval fotografii, Maciek Drobina ateliér, Dróżdż se věnoval montáži a počítačové pracovně. Chodil jsem na lekce filmu s Maćkem Bończykem a Maćkem Migasem (režisér a scénárista, který absolvoval režii na Státní filmové, televizní a divadelní vysoké škole v Lodži). Tehdy se velké oblibě těšila kinematografie bratří Matwiejczyků. Od nich jsem se dozvěděl, že Jarek hledá zaměstnance.

Po pár letech jsem obohacen o přátelství s lidmi, s nimiž jsem se tam poznal, vrátil, ale už v jiné roli. Absolvoval jsem dlouhou cestu, abych se na toto místo vrátil. Paralelně s prací v kanceláři jsem dva roky vedl ateliér v prvním semestru. Myslím si, že jsem byl jako učitel příšerný. Když jsem začal pracovat v CKU, spřátelil jsem se s Krzyśkem Solarewiczem a od něj se toho opravdu mnoho naučil. Během prvního roku jsem byl vystresovaný a příliš náročný, protože jsem přistupoval k výuce velmi vážně. Byl to přece jenom kurz.

V té době jsme v BWA Studio, tehdy vedeném Piotrem Stasiowským, uspořádali výstavu „Niektórzy myślą, że jesteśmy brzydcy“, jejíž vernisáž proběhla 24. listopadu 2010. Společně s Filipem Zawadou jsme byli kurátoři. Šlo o mou první práci v roli kurátora. Při té příležitosti každý účastník připravil knihu. Tehdy jsem představil „Najważniejszego i tak wam nie powiem“. Kromě mě, Filipa Zawady a Krzyśka Solarewicze se výstavy zúčastnili: Uta Besz, Maciej Drobina, Agata Kalinowska, Maurycy Prodeus, Marta Wiercińska a Karolina Zajączkowska. Výstava „Niektórzy myślą, że jesteśmy brzydcy“ řešila intimní, osobní témata, odkazující na rodinu, chápanou jako něco více než jen krevní pouto.

V březnu 2010 proběhla moje první výstava „Chemia, fizyka, biologia“ v galerii Dizajn BWA Wrocław. Účastnili se jí také Krzysiek Solarewicz a Waldemar Pranckiewicz. Kurátorkou této výstavy byla Beata Bartecka.

„Pozitivní přístup předpokládal, že vše lze překonat díky možnostem přírodních věd, tedy biologie, chemie a fyziky. Tyto tři obory s člověkem tak silně spojené, třeba už na úrovni činnosti lidského těla, měly poskytnout všestranné a absolutní vědomosti. Časem se rozebrání vědy na čím dál detailnější obsah, se kterým souvisí vícefragmentárnější obraz světa, podílely na otřesení víry v možnost poznat člověka a svět.Tím spíše ho poznat prostřednictvím biologie, chemie a fyziky. Výstavu doprovázela publikace, což byl svého druhu skicář s fotografiemi, nedokončenými návrhy,a neúplnými nápady kolem tématu výstavy“.

Později, na konci roku, jsme pořádali výstavu „Niektórzy myślą, że jesteśmy brzydcy“. Díky těmto dvěma událostem jsme se objevili ve čtvrtletníku „Fotografia“ v rekapitulaci roku 2010. Byli jsme na to nesmírně pyšní.

V CKU působím 13 let, z toho šest jsem v galerii MpM [Miejsce przy Miejscu]. Během posledních sedmi let pracuji s fotografií každý den. V mé fotografické kariéře mi pomáhá to, že vedu galerii. Odchod z CKU mi dal šanci dělat něco, co opravdu chci a mám rád. Myslím si, že se nehodím do CKU, ale moc dobře se hodím do Miejsca przy Miejscu. Toto místo tvořily také Dagmara Świętek

a Kaśka Pietrzak-Zawada. Kaśka založila a vede ateliér umělecké grafiky. Dagmara má ateliér Mutant Letterpress. Jejich místo sousedí s mým. Bylo to pro mě těžké, že obě už v CKU nepracují, rozdělily se. Teď je to můj tým.

Spolupráce s fotografem

Mezi galerií Miejsce przy Miejscu a Centrem kreativního umění ve Vratislavi panuje synergie – kopeme za sebe navzájem. Dělám sice věci mimo CKU, ale spolupracuji s těmi lidmi. Východiskem MpM bylo od začátku prezentovat zajímavé věci, rozšířit nabídku CKU, i když Miejsce przy Miejscu není galerie jen pro frekventanty kurzů. Podmínkou by měly být a jsou dobré fotografie. Myslím si, že z toho plyne napětí mezi mnou a CKU. Lidé, kteří absolvují CKU, se dříve nebo později dostanou ke mně. Když ne jako autoři výstav, tak jako diváci. Je to velice důležité, protože galerie bez diváka přece nefunguje. Lidé, kteří své práce vystavují v Miejscu przy Miejscu, zde často mají setkání s návštěvníky v rámci výuky na CKU. Je to úžasná situace pro všechny strany, protože umělec se při té příležitosti sám učí komunikovat s lidmi. Takových setkání proběhlo nespočet. Nedávno např. Agnieszka Gotowała prezentovala v MpM svůj cyklus „Jestem swoim domem“. Přestože není účastnicí kurzů CKU, objevila se v centru, aby prezentovala svou práci. Takže tuto synergii využívá každý, jde o úžasnou výměnu. Často se ke mně vracejí lidé, kteří před několika lety dokončili CKU, nyní studují např. v Opavě. Fotograficky se rozvinuli a do galerie se dostanou se skvělými snímky. Příkladem je Marta Szymanowska, jejíž výstava je naplánována na příští rok, a Paweł Starzec, který měl výstavu v roce 2017.

Nový projekt – mikropobyty a čtvrtý semestr.

Vidím, jak se lidé namáhají, proto se jim snažím udělat podmínky, aby něco vytvořili.

Idea k realizaci výstavy nestačí. K tomu je třeba přidat spoustu základních, přízemních prvků, které jsou součástí výstavy, tedy rozpočet, osvětlení a charakter

prací. Můžete mít ten nejlepší nápad, ale nemít dostatek peněz nebo prostor, je fatalní. Konečný výsledek je spojením velice vznešené myšlenky a zdrojů na tisk, rámy, hřebíky apod. Právě odtud se zrodil tento nápad. Mám 12 měsíců a omezený rozpočet. Tento nápad mi umožňuje utratit méně prostředků za výstavy během celého roku, což ve výsledku vede k tomu, že je méně výstav, a zdroje na některé z nich rostou.

Během prvního mikropobytu, který trval od 6. února do 6. března tohoto roku, jsem spolupracoval s Agatou Kalinowskou, a měl jsem příležitost pozorovat, jak se potýká s touto prací. Díky první knize „Scun" se v roce 2018 ocitla na seznamu nominací na Kassel Dummy Award. Bohužel, nedojela, protože se kvůli nedostatku prostředků vydala na cestu autostopem a zpozdila se. Tato situace mi ukázala, že existují autoři, kteří by velice chtěli, ale nemají podmínky a prostředky na to, aby šli s hotovým materiálem dále. V loňském roce se mi podařilo ušetřit trochu peněz a rozhodl jsem se je investovat do tohoto nového cyklu. Po nějaké době se ukázalo, že si nemůžeme dovolit knihu vydat, ale můžeme Agatě pomoci připravit ji k tisku. V praxi to vypadalo tak, že měsíc pracujeme, 5 dnů v týdnu, 5 hodin denně. Galerie hradí náhledy, doporučí grafika, se kterým lze spolupracovat na dalších etapách. První výběr provedla Agata, měla vybrat všechno, co se jí líbí. Po týdnu jsme měli kostru. Později jsem týden prohlížel Agatin archiv. Klíčové bylo debatování o výběru fotografií. K rozhovorům se později přidala Kasia Roj (vedoucí galerie BWA Design, pozn. autorky) a Anna Chmielińska (frekventantka kurzu CKU, která měla před několika lety výstavu „Pomalujmy pokój na biało", pozn. autorky).

Zajímají mě knihy. Rád se jim věnuji. Nevěřím v to, že někdo pro někoho poskládá knihu, ale věřím v asistovanou verzi. To je hodně velký rozdíl. Agata, i přes můj odlišný názor, často přidávala do narace snímky, které se jí líbily. Protože to je její práce. Pokud vám někdo zvenčí skládá knihu, už to přestane být vaše kniha. Musíte v sobě mít potřebu něco říct. Taková práce potřebuje čas. Lidé

ke svým fotografiím často dotvářejí filozofii. A přece stačí velice jednoduše říci, o čem to je.

Na čtvrtém semestru jsem vystoupil s dvěma přednáškami, jedna vyprávěla o vztahu umělec-kurátor. Pozval jsou Agnieszku Gotowału a Pawła Bąkowského z MWW (producent a kurátor v Současném muzeu ve Vratislavi). S Agnieszkou jsem spolupracoval na její výstavě „Jestem swoim domem" a s Pawłem na své výstavě „Rzeka podziemna" (výstavu lze shlédnout v Současném muzeu Vratislav do 9. září 2020). Druhá přednáška se týkala tvorby výstav, tedy výběru fotografií, přípravy textu, názvu apod.

Selekce a práce s umělci

Selekce je velice jednoduchá, nechci pracovat s debily. Zaprvé DNA galerie Miejsce przy Miejscu tvoří fotografie, a ne jejich styl. Pro mě není problém ukázat v galerii intimní fotografie pipin a cecků, ani konceptuální fotografie kamenů nebo postdokumentárních projektů. Zaprvé, nechci zlým lidem předávat vlastní energii, způsob myšlení, poskytovat jim čas, prostor na zdech. Zadruhé, rád pracuji s debutanty, protože jsem si všiml, že když se jejich práce vytiskne, je pro ně snadnější se rozvíjet, ukázat fotografie někde jinde, jet na festival, rozběhnout svůj potenciál beze mě. Viděl jsem to u Pawła Starca, Agnieszky Gotowały nebo Leny Dobrowolské a mnoha dalších. Když vidím, že se někdo snaží a chce s vytištěným, společně poskládaným materiálem jít dál, tak mě to velice těší.

Nyní s Beatou Barteckou pracujeme na knize, jejíž fotografie pocházejí z archivu IPN. Půjde o náš druhý mikropobyt. Nakonec jsem v roce 2015 pořádal výstavu „Jak fotografować" právě s použitím těchto snímků. Během několika posledních let jsme prohlíželi archivy IPN. Tento nový projekt jsme rozběhli v květnu, jen ještě nemůžeme vpouštět lidi s ohledem na hygienické požadavky. Budeme zveřejňovat zprávy na Instagramu.

Co teď děláš?

Dostal jsem dvě stipendia. Jedno od Ministerstva kultury a druhé od města Vratislavi. Nemohl jsem napsat žádost na dvě instituce o to samé, takže jsem na městě podal žádost na projekt o entropii, řádu, cyklech, a na Ministerstvu kultury o mužské zralosti. Myslím si ale, že pracuji na jednom a tom samém projektu. Spojuji portréty nahých starších mužů s krajinou. Pojmenoval jsem to „Wszystkie imperia upadły". Vyprávím např. o stáří. Se svými modely vedu rozhovory, které dělám proto, abych později napsal text. Budu spojovat tato vyjádření a upravovat je. Fotografoval jsem i svého otce. Letos budu tento projekt ve zbytkové formě prezentovat na TIFF [umělecký festival ve Vratislavi]. Na tento nápad jsem přišel v roce 2017, když jsem ještě pracoval na „Podzemní řece". Začal jsem přemýšlet o něčem novém, tkát vizi. Tehdy jsem už věděl, že „Řeku" brzy dokončím, že to je poslední přímá věc.

Letos mi bude 40 let. Ta čtyřicítka je takový okamžik, který něco přenastavuje, možná to není nic víc než velké zrcadlo, ve kterém se musíte odrazit sami pro sebe. Je to situace, která něco rekapituluje. Je to uzavření určitého období. Knihy vždy vznikají jako rekapitulace určitého období.

Ponoření do „podzemní řeky" a další projekty Łukasze Rusznicy

V roce 2016 odjel Łukasz Rusznica díky pozvánce Mikiko Kikute, kurátorky projektu, do Japonska, aby se zapojil do *European Eyes on Japan*. Během pobytu fotografoval každodenní život v prefektuře Kagawa. Z této cesty vznikl fotografický cyklus „Czasem granica jest cienka", který byl prezentován během festivalu TIFF ve Vratislavi. Další cesta do Japonska se zúročila ve vzniku knihy „Subterranean River", která je zvěčněním obou cest a dvouleté práce.

Dokonale připravená pro vydání „Subterranean River" se dočkala ocenění na prestižním fotografickém veletrhu Cosmos v Arles a byla zvolena za Fotografickou publikaci roku 2019 na Fotofestivalu v Lodži. Jedná se o vyprávění nesmírně bohaté na různé vizuální zákroky, a zároveň velice konsekventní, nesmírně intimní a osobní.

„Subterranean River“ si ceny plně zasloužila. Je to jedna z těch knih, po nichž často sáhnu. Jak kniha, tak i výstava v Současném muzeu Vratislav dělají velký dojem.

Autor nás vede lesem a vesnicemi po stopách duchů, božstev, příšer, z nichž se stávají jeho průvodci. V knize se objevuje yōkai a kami. Pod společným názvem yōkai autor chápe různé nestvůry: zjevení, podhozence, démony, přízraky, šotky, vodníky a spoustu dalších stvoření, např. ty s monstrózně dlouhými krky a jazyky. Dokáží se zjevovat v podobě atmosférických jevů, rostlin, zvířat, lidí a dokonce předmětů, jako je čajová konvice. Kami jsou božstva. Łukasz Rusznica k nim všem přistoupil jako k těm, které člověka vytrhují z jeho lidské zkušenosti. Klíčem k vyprávění tohoto příběhu je japonská mytologie, ale „Subterranean River “ není ve skutečnosti „kniha o Japonsku“.

V „Subterranean River“ přitahuje pozornost portrét yōkai – Rokurokubiho, tedy ženského démona s nepřirozeně dlouhým krkem. Svá těla umělci propůjčili lidé, které poznal v Takamatsu, kde se zdržoval během uměleckého pobytu. Takových krásných fotografií je v knize, od které je těžké odtrhnout oči, mnoho.

Fot. 63, 64. Fotografie z cyklu „Subterranean River“, Łukasz Rusznica, zdroj: archiv umělce.

Ponoření se do titulní „podzemní řeky“ je jako vstup do duchovního světa, který leží mimo náboženství a mimo slova. Existuje v nás jako krevní oběh, ale také jako rozložení sil, energie a vztahů. Je jako neviditelná síť, s jejíž pomocí kontaktujeme podsvětí. Mám na mysli hluboký kontakt s tím, co je živé, a pro oči často neviditelné. Na Rusznicových fotografiích jsou člověk, strom, kámen stejně důležité. Knihu zaplavuje čerň, temnota, která se zdá být vedlejším hrdinou. Atmosféra této knihy vyvolává myšlenky na dílo Džuničiró Tanizakiho „Chvála stínů“, v němž předměty vystupující z polostínu odhalují svou krásu.

Příroda na Rusznicových snímcích nás svou krásou zářící v temnotě vybízí k ponoření se do světa iluzí a snů. Přírodou autor označuje vše, co podléhá biologickým, chemickým a fyzickým procesům – existuje, stárne a rozkládá se.

To, co je skryté v temnu a co odkrývá jen malou část celku, samo poukazuje na fragmentárnost, nestálost a tajemnost světa kolem nás. Červená na fotografiích se pojí s tím, co je neznámé, podvědomé, hrozivé.

Fot. 65, 66. Fotografie z cyklu „Subterranean River“, Łukasz Rusznica, zdroj: archiv umělce.

„Toskana“ – publikace vyšla v 10 výtiscích. Název knihy je vymyšlené slovo. Toskana je překroucený název italského regionu známého z letních průvodců. Jeho metropolí je uměleckými díly proslulá Florencie. Na fotografiích úžasných interiérů vyplněných díly italské renesance a baroka vidíme těla anonymních hrdinů, zmrazená v znuděných pózách, pohlcené prohlížením obsahu displejů svých telefonů.

„Smog“ ukazuje prostředí a fascinace fotografa.

Při prohlížení této knihy jsem si vzpomněla na slova Nan Goldin:

„Existuje takové rčení,

že fotograf je z podstaty voyer,

poslední pozvaný na oslavu.

Ale já se nezvu, je to moje oslava.

Moje rodina, můj příběh.“[viii] [překlad aut.]

Jde o intimní a fascinující fotografický portrét vyprávějící příběh o poutech, přátelstvích a identitě.

„Najważniejszego i tak wam nie powiem“ (čes. *To nejdůležitější vám stejně neřeknu*) vznikla ve spolupráci s německým grafikem a návrhářem Thomasem Schostokem. Kniha se věnuje více tématům, a přitom je konsekventní a editorsky propracovaná.

Vypráví o potřebě lásky a sexuálních fantaziích, rodinných vztazích a o hledání vzorů. Obsahuje vzpouru a mírnost, křik a pochyby. Spoustu kontrastů, které utvářejí upřímný a intimní příběh, a při té příležitosti jsou dokumentem o době, kdy vznikly. Jde o unikátní vyprávění „zevnitř", které dokonce i po letech svádí autentičností a plastičností.

Kniha vznikla ve stejnou dobu jako „Drewniane gody" Filipa Zawady a „Przedostatni stan skupienia" Krzysztofa Solarewicze. Po roce 2000 se v Polsku objevilo mnoho fotoblogů, které vyprávěly o životě autorů a jejich prožívání každodennosti. Tvůrci se na publikum obraceli s plnou důvěrou, bez zjednodušení. Jimi k zveřejnění zvolená každodenní, ošklivě pěkná fotografie tvoří vědomý jazyk. Vidíme u nich inspiraci Nan Goldin, Andersem Petersenem, Daido Moriyamou nebo Larrym Clarkem. Tak blogeři, stejně jako fotografové CKU, kromě estetiky načerpané od tvůrců světového formátu okouzlovali i vlastními emocemi. Z těchto fotografií, nejdříve prezentovaných na blozích, vnikly později výstavy nebo publikace. V té době Rusznica mířil fotoaparátem, podobně jako Zawada a Solarewicz, na sebe a své nejbližší okolí.

Životopis

Autor fotografických knih „Subterranean River" (2018), „Toskana" (2015), „Near, Infra" (2011), „Smog" (2010) a – Thomasem Schostockem navržené – „Najważniejszego i tak wam nie powiem" (čes. To nejdůležitější vám stejně neřeknu) (2012). Laureát sekce ShowOFF Měsíce fotografie v Krakově v roce 2012 a ceny Warto 2015. V roce 2016 byl přizván k projektu *European Eyes on Japan* a odjel do Japonska na umělecký pobyt. Nositel ocenění Griffin Art Space – Lubicz uděleného za nejlepší portfolio v rámci Měsíce fotografie v Krakově v roce 2017. Kurátor fotografické galerie *Miejsce przy Miejscu* patřící k Centru kreativního umění ve Vratislavi. V roce 2020 obdržel stipendium Ministerstva kultury a národního dědictví a města Vratislavi.

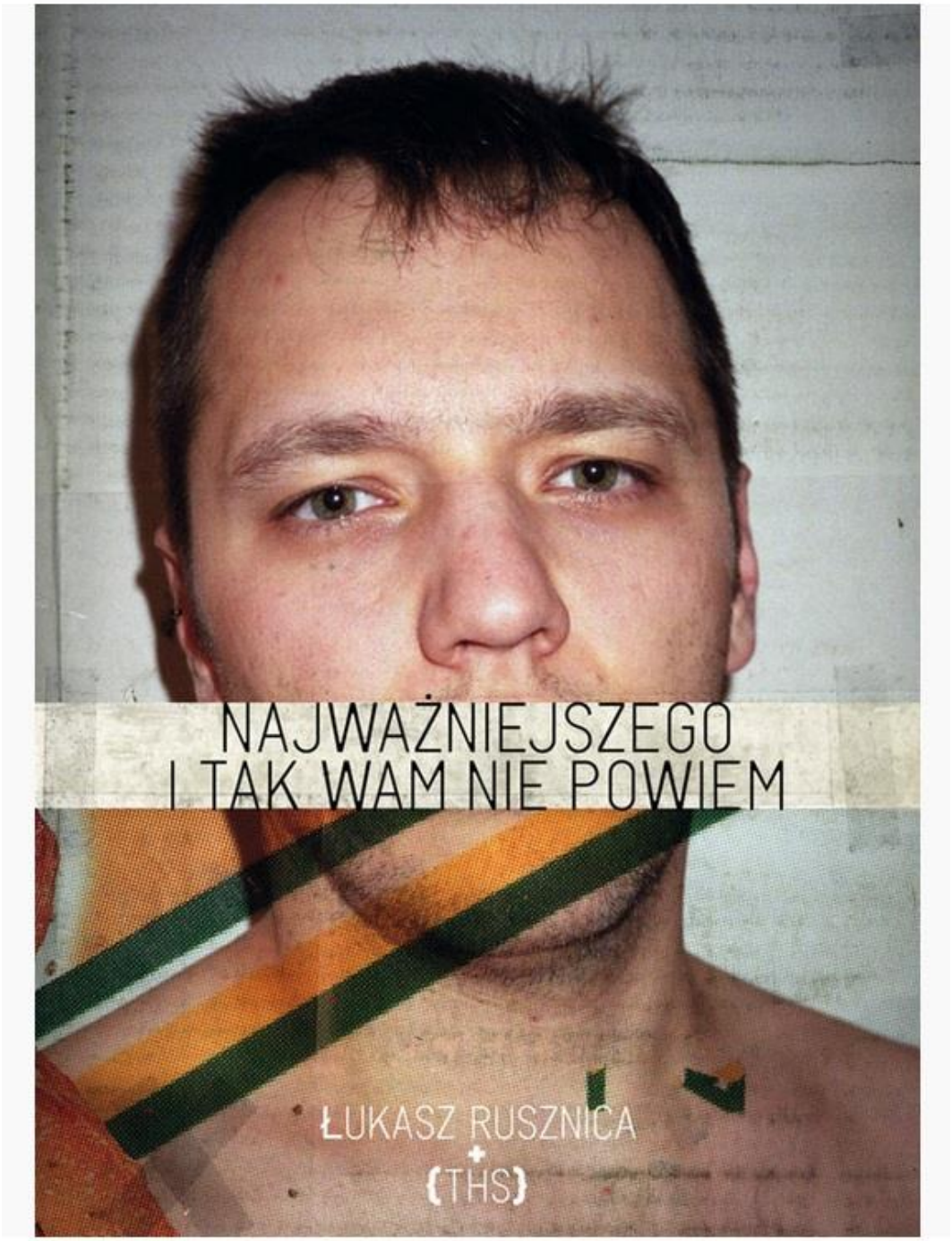
NAJWAŻNIEJSZEGO
I TAK WAM NIE POWIEM
ŁUKASZ RUSZNICA
+
{THS}

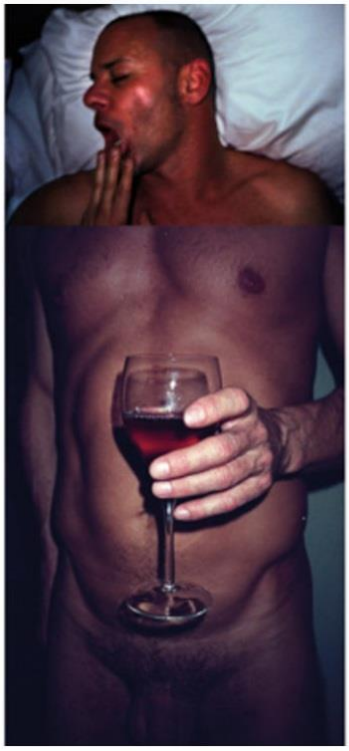

Fot. 67, 68, 69, 70. Fotografie z cyklu „Najważniejszego i tak wam nie powiem“, *Łukasz Rusznica, zdroj: archiv umělce.*

.

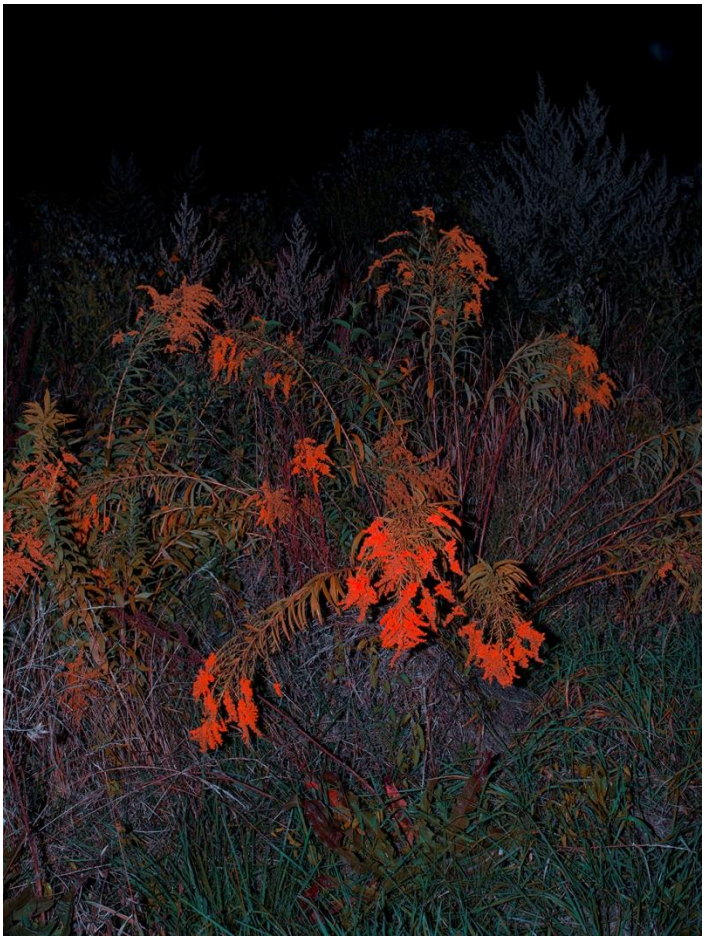

Fot. 71, 72, 73. Fotografie z cyklu „Wszystkie_imperia_upadną“, Łukasz Rusznica, zdroj: archiv umělce.

Fotografická galerie Miejsce przy Miejscu

„Galerii MpM vedu od začátku. Sedím a setkávám se s lidmi, kteří někdy přicházejí, když pálí slunce, jindy v dešti, aby si prohlédli výstavy. Často hovoříme, někdy mlčíme. Díváme se“. Łukasz Rusznica

Miejsce przy Miejscu je pobočka Centra kreativního umění ve vratislavské čtvrti Nadodrze, která vznikla na jaře 2014. Na adrese Plac Strzelecki 12 se nachází ateliér umělecké grafiky a Mutant Letterpress, a od května 2017 má těsně vedle – Plac Strzelecki 14, své nové sídlo fotografická galerie.

Fotografickou galerii vede fotograf a kurátor Łukasz Rusznica.

V únoru tohoto roku odstartovala galerie MpM s novým cyklem mikropobytů *Książka przy Miejscu* (čes. *Kniha při Místě*). První ročník se týkal práce na knize Agaty Kalinowské. 19. května 2020 zahájili v rámci dalšího mikropobytu Łukasz a Beata Bartečtí společnou práci na publikaci prezentující fotografie z archivu IPN. Budou tvořit sekvence snímků, psát texty, spolupracovat s grafičkou Joannou Jopkiewicz – to vše proto, aby společně vypracovali vizi a konečný tvar fotografické knihy. Nový projekt předpokládá dočasnou změnu funkce prostoru na Placu Strzeleckém z výstavního, prezentujícího dokončené projekty, v ateliér otevřený pro návštěvníky. Umělci přizvaní k projektu budou pracovat na svých budoucích publikacích, tvořit sekvence fotografií, psát texty, spolupracovat s grafikem – to vše proto, aby vypracovali vizi a konečný tvar vlastní fotografické knihy. Veřejnost bude mít možnost navštěvovat galerii v libovolném momentu tvůrčího procesu, pohovořit si s pozvaným hostem, a dokonce ovlivnit konečnou formu tohoto projektu.

Za šest let existence galerie proběhlo 31 výstav a 2 cykly projektu *Książka przy Miejscu*.

Miejsce przy Miejscu, Výstavy

1. Arnau Vidal Cascalló, Bielmo (*Leukom*), 2014

2. Michał Łuczak, Brutal, retrospekcja (*Brutal*, retrospektiva), 2014

3. Jak fotografować? – Wystawa zdjęć z archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (čes. *Jak fotografovat? – Výstava snímků z archivu Ústavu národní paměti*), 2014

4. Krzysztof Solarewicz, Prognozy pogody (čes. *Předpovědi počasí*), 2014

5. Franek Ammer, Dolina (čes. *Údolí*), 2015

6. Agata Kalinowska, Tylko się nie zakochaj (čes. *Jen se nezamiluj*), 2015

7. Dawid Misiorny, Wszystko łączy się ze wszystkim (čes. *Všechno souvisí se vším*), 2015

8. Krystian Lipiec, Po stosunku każde zwierzę jest smutne (čes. *Po styku je každé zvíře smutné*), 2015

9. Marlena Jabłońska, Nierozpoznane przybycie (čes. *Nerozpoznaný příchod*), 2015

10. Lena Dobrowolska i Teo Ormondem, Sprzężenie zwrotne – Feedback Loops (čes. *Zpětná vazba – Feedback Loops*), 2015

11. Anna Chmielińska, Pomalujmy pokój na biało (čes. *Vymalujme pokoj na bílo*), 2016

12. Bogusław Madej, SP9DGO, 2016

13. Oiko Petersen, Ukryte (čes. *Skryté*), 2016

14. Dominika Gęsicka, Prawdziwe życie to to nie jest ((čes. *To není skutečný život*), 2016

15. Léonie Young, Pakuj się (čes. *Sbal se*), 2016

16. Marcelina Turbak, Czarna woda, czarny las (čes. *Černá voda, černý les*), 2017

17. Janusz Dąbkiewicz, Książęta (čes. *Knížata*), 2017

18. Paweł Starzec, Pamięć wody (čes. *Paměť vody*), 2017

19. Wojciech Sienkiewicz, Jak zrobiłem ulicę Oławską (čes. *Jak jsem udělal Olavskou ulici*), 2017

20. Krzysztof Solarewicz, Uśpiłem czarnego kota (čes. *Uspal jsem černou kočku*), 2017

21. Tomasz Tyndyk, Szczelina (čes. *Štěrbina*), 2017

22. Jacek Fota, PKiN, 2017

23. Tadeusz Chudy, Kinky, 2018

24. Karol Grygoruk, I Love You Dad, 2018

24. Piotr Bekas, Bezwład (čes. *Setrvačnost*), 2018

26. Zdzisław Dados, Entropia (čes. *Entropie*), 2018

27. Lola Paprocka i Pani Paull, Northern Rivers, 2018

28. Krzysztof Kowalczyk, Przyjdzie Noc (čes. *Přijde noc*), 2019

29. Gabriel Orłowski, Czarna magia (čes. *Černá magie*), 2019

30. Anna Orłowska, Futerał (čes. *Futrál*), 2019

31. Agnieszka Gotowała, Jestem swoim domem (čes. *Jsem můj domov*), 2019

32. Książka przy Miejscu: Agata Kalinowska

33. Książka przy miejscu: Jak fotografować (čes. *Jak fotografovat*)

„MpM 14 vedu 6 let. Vím, jakou máme pověst v polských médiích, jako je „Szum“, nebo mezi lidmi z našeho prostředí, ale netuším, jaká je skutečná zpětná vazba na to, co dělám. Před každou výstavou se stejně stresuji, panikařím…“

Łukasz Rusznica

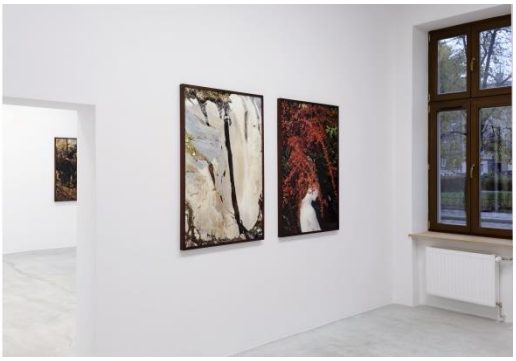

Fot. 74, 75. Dokumentace výstavy projektu „Jestem swoim domem“, Agnieszka Gotowała, zdroj: archiv Łukasze Rusznicy

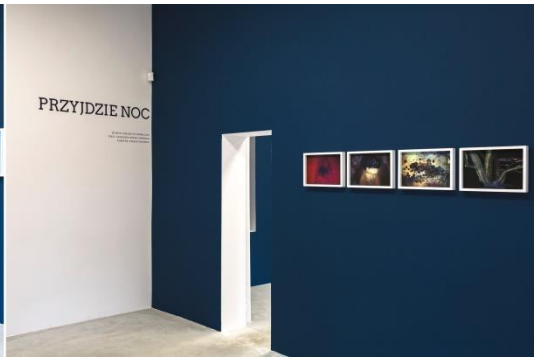

Fot. 76, 77. Dokumentace výstavy projektu „Przyjdzie noc“, Krzysztof Kowalczyk, zdroj: archiv Łukasze Rusznicy

ZÁVĚR

Během psaní práce jsem se cítila jako sochař, který pracuje s hmotou, pomalu den za dnem, týden za týdnem osvobozuje figuru, která se skrývá uvnitř. Práce, i když krátká, vyžadovala mnoho rozhovorů, nashromáždění a analyzování materiálů ze soukromých archivů, kterých, bohužel, bylo velice málo. Neexistuje žádná kniha ani kronika, která by zahrnovala období od roku 2000 do současnosti. Proto přikládám velký význam rozhovorům s učiteli a absolventy Centra kreativního umění. U některých mých spolužáků byl cítit emocionální vztah k tématu a velké nasazení. Tato práce by nevznikla bez podpory Pawła Wojase a Łukasze Rusznicy, za kterou jim velmi děkuji.

Nebyl to snadný úkol, protože jak říká Frank Zappa: *Psaní o hudbě je jako tanec na téma architektury.*

Místo, které přečkalo nejednu bouři a na umělecké mapě Vratislavi přežilo tak dlouho, dalo lidem s ním spojeným poctivé základy, citlivost a sebejistotu. Vzrušující, důležité a pozoruhodné je to, co většina těch, s nimiž jsem hovořila, uváděla při vzpomínkách na své zážitky s centrem, které od samotného začátku nepřipomínalo běžný sídlištní kulturní dům.

Byl a je to workshop tvůrčí práce.

Během rozhovorů s absolventy jsem každému položila tu samou otázku: „co ti dalo studium na CKU?“. Uvedu několik odpovědí. Myslím, že budou nejlepší rekapitulací mé práce.

„Byl to stimul, díky němuž jsem vstoupila do fotografie hlouběji a ve výsledku také do videa. Častá setkání, analýza fotografií z různých hledisek, se staly důvodem, že mě toto téma začalo zajímat ještě více. Zároveň jsem hodně času trávila v ateliéru a tam jsem zahájila své první experimenty s ateliérovou fotografií, což se velice silně promítlo do mého stylu, který doposud mám – statické záběry. Nyní se více věnuji filmu. Období,

které jsem tam strávila, ovlivnilo charakter mých prací, jejich současnou formu".

VJ EMIKO neboli Emilia Gumańska, vratislavská vizuální umělkyně, VJ, producentka různých forem videa, fotografka. Spolutvůrkyně audiovizuálního dua Dotokime. VJ Emiko má na svém kontě vystoupení na četných mezinárodních hudebních, filmových a audiovizuálních festivalech.

„*Do CKU jsem se dostala v roce 2001 těsně po maturitě. Toto místo mě silně inervovalo a senzibilizovalo a také přispělo k posílení toho, co jsem dostala dříve jako dítě. Nezvyklé bylo na CKU setkání lidí z jednoho světa. Samozřejmě, každý měl svůj svět a zájmy, které rozvíjel, ale úroveň citlivosti a smysl pro humor nás všech byly podobné. Myslím si, že to, čemu se aktuálně věnuji, mělo z velké části počátek v CKU. A to na jedné straně díky takovým osobnostem, jako je Paweł Wojas nebo Filip Zawada, ale také díky těm, s nimiž jsem byla v ročníku. Mám zde na mysli Krzyśka Solarewicze, s nímž se doposud přátelím, nebo Łukasze Rusznicu, který je v mém světě přítomen v trochu jiném rozměru. Tito lidé a s nimi strávený čas, společné prohlížení alb s fotografiemi a poslech hudby, vytvořilo jinou tkáň cítění. V CKU jsem se ocitla na konci činnosti Výtvarné skupiny Franka Zappy. Tehdy jsem hodně fotografovala s Pawłem Wojasem. Měli jsme dvě společné výstavy – jednu ve Vídni a druhou v CKU. Mám takový pocit, že Paweł a Filip mou tvorbu ovlivnili každý z poloviny. Paweł svou romantickou citlivostí, lyrismem ponořeným do malířství. Od něho jsem se naučila zacházet se světlem, i když jsem to nakonec všechno zpochybnila, protože tento krok byl nezbytný pro můj rozvoj. Filip na mě pak působil svým minimalismem a abstraktním myšlením. Za mnohé vděčím také Bąblovi, tedy Łukaszi Rusznicovi a Katce Szmorąg, tedy Katarzyně Szczepkowské*". **Monika Kotecka –** kameramanka, fotografka a režisérka. Studovala společenské vědy, fotografii, s vyznamenáním absolvovala studium kamery na Státní filmové, televizní a divadelní vysoké škole Leona Schillera v Lodži. Od roku 2012 pracuje v tvůrčí dvojici Kurkot Kollektiv s Karolinou Poryzałou. Pod uměleckým dohledem Pawła Łozińského společně

natočili dokumentární film „Wolta“, produkovaný studiem „Młodzi i Film“ Andrzeje Munka. V současnosti dokončuje střih celovečerního filmu „Stado“.

„V okamžiku, kdy jsem se dostala do školy, dělala jsem hezké fotografie, tedy východy a západy slunce. Od začátku studia jsem se učila dívat. Kdysi jsem se držela stranou, téměř se neprojevovala, a člověk má přece vnitřní potřebu někam patřit. Pokud člověk nemá takovou skupinu na škole, v práci, tak CKU přichází jako na zavolání. Díky studiu na CKU jsem začala být průbojnější a jsem teď někým mezi introvertem a extrovertem. Filip a Krzysiek nebyli standardní učitelé. Pokud na lekci skupina nepřinesla fotografie, dokázali si povídat o všem, o škole, práci – prostě o životě. Nejvíce se mi líbil třetí semestr, kdy jsme dělali knihu, zadaných věcí bylo nejméně. Autory většiny našich knih byli ve skutečnosti Filip s Krzyśkem, protože my jsme, jako studenti, nezvládali tak propracovanou fotografickou naraci. Mám dojem, že naše knihy byly svého druhu psychoanalýzou. Není tak bez významu, že se v této oblasti oba vzdělávají. Často se z nás při příležitosti práce na snímcích pokoušeli něco vytáhnout. Studium na CKU obvykle dokonce vydrželi ti, kteří si své místo nenašli nikde jinde – ti zvláštní, citliví. Pokud se přebrodíte prvními dvěma semestry a nevzdáte to, znamená to, že patříte do této skupiny „podvržených“. Frekventanti kurzu, kteří přicházejí jen proto, aby se naučili technickou stránku věci, odtamtud rychle utíkají. CKU mi dalo velmi mnoho právě ve společenské rovině. Našla jsem zde lidi, s nimiž jsem více porozuměla sama sobě, díky čemuž pro mě bylo snadnější přijetí sebe sama.. Ve výsledku je pro mě lehčí fungovat ve společnosti. Na studiích jsem měla především skládat ústní zkoušky a nedokázala jsem si s tím poradit. Místo přemýšlení o otázce se moje pozornost soustředila na to, že jsem k ničemu. Když už jsem si zvykla na to, že jsem, jaká jsem, začala být komunikace s jinými snazší. Ráda bych dodala ještě něco, co považuji za velice důležité. Myslím si, že by ta škola neexistovala, kdyby tam byl jen Filip, který je samozřejmě velice důležitý článek. Společně s Krzysiem se dokonale doplňují. Filip je zdroj kreativity, bez Krzysia by nebylo možné hledat přímočarost, upřímnost a citlivost, které jsou pro mě ve fotografii a umění asi obecně nejdůležitější. Krzysiu je velice upřímný,

dokáže se omluvit, má od sebe odstup. Filip dokáže poslouchat, zachytit důležité věci. Oba jsou velice podstatní. Tvoří superduo“. **Aleksandra Zegar** – absolvovala CKU v roce 2017. V současnosti posluchačka čtvrtého semestru CKU a studentka druhého ročníku Institutu tvůrčí fotografie v Opavě.

„Z uměleckého hlediska mi toho dalo opravdu hodně. Naučili mě tam doslova vše: co je clona, expoziční čas, jaký si koupit fotoaparát. Na CKU jsem začala studovat nelegálně, protože mi bylo 15 let a chodila jsem na druhý stupeň základní školy. Tehdy, psal se rok 2005, byli frekventanti kurzu rozdělení do dvou skupin: „digitální“ a „analogové“. Přičemž „digitální“ skupina byla málo početná, protože vybavení tehdy stálo strašně moc peněz. V roce 2010 jsem se zúčastnila výstavy „Wszyscy myślą, że jesteśmy brzydcy“ (Všichni si myslí, že jsme oškliví), kterou doprovázela kniha „Przedwiośnie“ (čes. *Předjaří*). Na ITF jsem se dostala po předložení cyklu pocházejícího právě z této knihy.

Docházela jsem do CKU mnoho let a věčně jsem byla ve třetím semestru. Když jsem začala sbírat fotografické zkušenosti, na CKU učili tři lidé: Filip Zawada, Krzysztof Solarewicz a Karol Krukowski, který založil neformální skupinu setkávající se mimo lekce. Karol se v tom, co dělal, velice angažoval. Hodně silně jsme se tehdy integrovali. Hodiny si povídali o fotografiích. To bylo něco, co mě na CKU silně drželo. Maurycy Prodeus, s nímž jsem se poznala na škole, mi ukázal malý, rychlý, diskrétní fotoaparát, který se vešel do kapsy. Byl to Olympus mju se silným, agresivním bleskem, jehož charakteristika byla viditelná obzvláště v noci. Maurycy sbíral mju, a právě od něho jsem si koupila svůj první fotoaparát. Filip navrhl, abych si vytvořila památník, a začala fotografovat to, co je mi nejblíže. Ukázal mi práce Nan Goldin a Dashiella „Dashy“ Snowa, které se ukázaly být mi také blízké. To, že moje snímky měly špinavý styl, vyplývalo z toho, že jsem tak sama žila. Maurycy fotografoval velice podobně. Vedla jsem tehdy blog „Lipa z miodem“, na kterém jednou za tři měsíce zveřejňovala

fotografie. Známí na ně čekali. Tehdy to bylo něco výjimečného. Můj domov vypadal následovně – bez otce, matka hodně pracovala. Filip byl můj mentor, přistupovala jsem k němu v otcovské roli. Byl mi velice blízký, jako přítel. CKU mi tehdy nahrazovalo rodinu, trávila jsem tam hodně času – od rána do večera. Centrum leželo 5 minut od domu, takže jsem tam mohla často přicházet na koncerty, účastnit se zkoušek, poznávat nové lidi, kouřit a poslouchat např. Olafa Brzeského, jak nám právě vypráví svůj sen. Celkově byly rozhovory s cigaretou kulturotvorné. Právě tak jsem poznala Łukasze Rusznicu, s nímž jsem se spřátelila. Seznámila jsem se také s Krzysiem Śliwkou (básník, šéfredaktor časopisu „Helikopter". Léta spojený s CKU. Spoluredaktor antologie „Przewodnik po zaminowanym terenie" (Průvodce zaminovanou oblastí), pozn. autorky). Pamatuji si dobu, kdy Agnieszka Wolny-Hamkało (básnířka, literární kritička, spisovatelka a publicistka, pozn. autorky) vedla literární lekce. Objevil se Michał Kupicz, skvělý zvukař. Často se tam vyskytoval Bodo Kox (režisér, herec a scénárista, pozn. autorky), který v té době společně s Filipem natočil videoklip „Chińska sukienka" (čes. *Čínské šaty*). Kuba Suchar přiváděl různé hudebníky z Chicaga, Detroitu. **CKU bylo vedené srdcem"**. **Karolina Zajączkowska** se věnuje komerční fotografii – hlavně portrétům, reklamě a módě. Společně s partnerem Sławkem „Zbiokem" Czajkowským tvoří formaci „Dwa zeta". V roce 2019 realizovala krátký film „Jak korzystać z piramidy" (*čes. Jak používat pyramidu*), který byl prezentován na filmovém festivalu Nové horizonty ve Vratislavi. Vypráví o čarodějnici, zároveň léčitelce, jejímž nástrojem je její sexualita. Název filmu odkazuje na v ezoterických kruzích oblíbené alternativní způsoby samoléčby.

„*Všechno se změnilo v okamžiku, kdy mi Filip na fotografiích ukázal projekt „Niagara" Aleca Sotha, který byl tehdy mladý fotograf v agentuře Magnum Photos. V té době jsem ještě zůstával pod velmi velkým dojmem z Dashe Snowa, ale když jsem uviděl Sothovy snímky, pomyslel jsem si: „to chci dělat". Nevěděl jsem, co musím dělat, abych pracoval právě takto. Tak moc se mi to zarylo do paměti, že si dokonce pamatuji, co jsem tehdy pil a jak jsem na kolenou držel blok. Chodil jsem za školu a čas trávil v CKU, které se stalo*

ohromnouinspirací. To, co se tam dělo, se diametrálně odlišovalo od vzdělávání ve škole, s nímž jsem přicházel běžně do kontaktu. O Filipovi přemýšlím jako o svémprvním mentorovi. Krzysiek tehdy vedl ateliér, hodně jsme si povídali, ale neměl na mě tak přímý inspirační vliv jako Filip. Ta škola pro mě hodně znamenala. Byl jsem přesvědčen, že mám několik let zpoždění ve vztahu k tvůrčími kvasu na CKU, kdy hrál Kuba Suchar v Robotobiboku (jazzová skupina, která působila v letech 1998–2008. Tvořila hudbu např. k filmu „Člověk s kinoaparátem" – pozn. autorky). Cítil jsem, ***že se dotýkám ve smyslu kultury nejdůležitějšího místa ve Vratislavi***". **Paweł Starzec** dnes přednáší na School of Form na Univerzitě humanitních a sociálních věd SWPS. Učí vizuální sociologii, navazuje na práci s obrazem, vizuálností. Věnuje se také self-publishingu.

Centrum kreativního umění nabízí během let vypracované mechanismy, díky nimž představují roky vedené kurzy: fotografie a obsluhy Photoshopu, malířství a kresby, umělecké grafiky, grafického návrhu, kresby, komiksu, základů ilustrace a výuky hry na bicí, jednu z nejlepších nabídek tohoto typu ve Vratislavi.

Absolventi CKU, kteří se účastnili tam vedených kurzů a workshopů, dnes jsou nebo byli studenty Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě. Jsou to: Maciej Bujko, Witold Czaszka, Karolina Ćwik, Maciej Drobina, Aleksandra Konopko, Katarzyna Peukert, Maurycy Prodeus, Maciej Przemyk, Agnieszka Sejud, Joanna Smołka, Paweł Starzec, Patrycja Szumowska, Paulina Szuta, Marta Szymanowka, Marek Wierzbicki, Karolina Zajączkowska, Aleksandra Zegar.

Fot. 78. Zleva: Filip Zawada, Łukasz Rusznica i Krzysztof Solarewicz, zdroj: archiv Karoliny Zajączkowske.

JMENNÝ REJSTŘÍK

Ammer Franek.....112

Avedon Richard.....21, 46

Araki Nobuyoshi.....21, 46, 70–71

Bajorek Anna.....39

Bargenda Dawid.....20

Bartecka Beata.....99, 102

Bączyk Maciej.....12, 13, 16–18, 27

Bekas Piotr.....113

Besz Uta.....27, 99

Bhajan Yogi.....12

Białoszewski Miron.....81

Bilska Weronika.....50

Bohdziewicz Anna Beata.....81

Bończyk Maciej.....98

Broda Małgorzata.....28

Brodowicz Alicja.....82

Brzeski Olaf.....60

Bujko Maciej.....51, 120

Büthner-Zawadzki Michał.....29

da Caravaggio Michelangelo Merisi.....77

Cascalló Arnau Vidal.....25, 27, 47, 112

Cassavetes John.....77

Clark Larry.....79, 107

Chmielińska Anna.....27, 51, 101, 112

Chudy Tadeusz.....113

Czajkowski Sławomir „Zbiok".....119

Czaszka Witold.....52, 120

Ćwik Karolina.....52, 120

Dados Zdzisław.....113

Daguerre Louis Jacques.....79

Dąbkiewicz Janusz.....113

Dąbrowski Jakub.....31, 82

Disney Walt.....93

Dobrowolska Lena.....31, 102, 112

Drobina Maciej.....27, 52, 98, 99, 120

Fassbinder Rainer Werner.....77

Faulkner William.....77

Fąfara Marcin.....28

Foińska Alicja.....27

Fota Jacek.....31, 113

Frenczak Paweł.....82

Gadek Michał J.....28, 51

Gąsiorowski Daniel 15

Gęsicka Dominika 31, 112

Gilden Bruce.....62

Gill Stephen.....24

Gniewkowska Marta.....27

Goldin Nan.....6, 21, 46, 49, 62, 74, 76-78, 106–107, 118

Gombrowicz Witold.....81

Gotowała Agnieszka.....31, 100, 102, 113

Gruca Marzena.....27

Grygoruk Karol.....113

Grzegorzek Łukasz.....50

Gumańska Emilia.....51, 116

Gwinciński Tomasz.....15

Hanusz-Oleksy Katarzyna 82

Hebisz-Czuba Janina.....28

Hermanowicz Mariusz.....81

Iciek Anna 28

Jabłońska Marlena 112

Jarząb Agnieszka.....13, 16–18

Kalinowska Agata 51, 99, 101, 111, 112

Kertész André.....79

Kieślowski Krzystof.....50

Kikuta Mikiko.....103

Klatka Grzegorz.....40

Kobierzyńska Kamila.....82

Konopko Aleksandra.....28, 52, 120

Korczak Grzegorz.....51

Kotecka Monika.....50, 59, 116

Kowalczyk Krzysztof.....82, 113, 114

Kox Bodo.....55

Kramarz Andrzej.....31

Krukowski Karol.....18, 27, 98, 118

Krupa Marlena.....28

Kulpa Katarzyna.....16

Kupicz Michał.....119

Kurczowy Tomasz.....27

Lartigue Jacques-Henri.....78, 79

Legendź Katarzyna Ewa.....27

Lewandowski Piotr.....55

Lewicka Jagoda Paulina.....28

Lipiec Krystian.....112

Lubczńska Barbara.....27

Lurka Bartłomiej 82

Łopacka Monika.....82

Łoziński Paweł 116

Łuczak Michał.....29, 31, 112

Machowska Aleksandra 28

Machulski Jan 50

Madej Bogusław 112

Matwiejczykowie Dominik, Piotr.....98

Mazgajska Karolina 28

Migas Maciej 98

Mikuła Małgorzata.....28

Milewski Bartosz 16

Misiorny Dawid.....112

Morawicki Marcin 39

Moriyama Daidō.....46, 107

Motłoch Hanna 27

Mrożek Sławomir 81

Naturalny Marcin 28

Nowina-Konopka Konstancja.....82

Octahedro Pedro.....27

Olejczuk Katarzyna.....28

Olejniczak Paweł 82

Orłowska Anna.....113

Orłowski Gabriel 113

Orłowski Krzysztof.....82

Ormondem Teo.....112

Ottosson Martin 54

Palcat Paweł.....55

Paprocka Lola.....113

Parr Martin.....24, 38

Pasolini Pier Paolo.....77

Paull Pani.....113

Pawlak Kinga.....27

Pawłowska Aleksandra.....28

Peas Edyta 28

Peukert Katarzyna.....52, 120

Piasecka Gabriela.....20, 23, 63

Pelc Aleksandra 82

Petersen Anders.....107

Petersen Oiki 112

Pietrzak-Zawada Katarzyna.....16, 100

Pogoda Bartłomiej 39, 82

Pondel Dariusz 27

Poremba Jacek 31

Poryzała Karolina.....116

Pranckiewicz Waldemar 99

Prodeus Maurycy 52, 99, 118, 120

Przemyk Maciej 27, 52, 120

Roj Katarzyna 101

Rusznica Łukasz 20, 27, 30, 97–114, 115, 116, 119, 121

Ryczko Piotr 51

Schostok Thomas 106

Sejud Agnieszka.....50, 52, 120

Siderski Rafał.....82

Sienkiewicz Wojciech 113

Skawiński Grzegorz.....12

Smołka Joanna.....20, 28, 52, 120

Snow Dashiell „Dash“.....118

Sokalska Maga.....82

Solarewicz Krzysztof.....16, 18, 20, 23, 25, 27, 28, 47, 50, 51, 59–69, 70, 71, 73–75, 85, 98, 99, 107, 112, 113, 116, 118, 121

Starzec Paweł.....52, 100, 102, 113, 120,

Stasiuk Andrzej.....41

Stępień Łukasz.....28

Strater Roman.....27

Suchar Jakub.....16, 20, 60, 119, 120

Szczepkowska Katarzyna.....116

Szklarska Paulina.....27

Szmorąg Katarzyna.....116

Szpytman Ryszard.....27

Szumowska Patrycja.....20, 52, 120

Szuta Paulina.....52, 120

Szymanowska Marta.....52, 100, 120

Szyszka Monika.....28

Śliwka Krzysztof.....119

Śmigielska Aleksandra.....82

Świątek Sylwia.....28

Świętek Dagmara.....16, 99

Tanizaki Jun'ichirō.....105

Tarchalski Wojciech.....28

Turbak Marcelina.....28, 51, 112

Twardoch Szczepan.....43

Twardy Mariusz.....98

Tyndyk Tomasz.....113

Urbaniuk Weronika.....27

Waleńciak Edyta.....27

Wasinkiewicz Magdalena.....28

Wiech Tomasz.....31

Wiercińska Marta.....99

Wiercioch Miłosz.....29

Wierzbicki Marek.....52, 120

Wojas Paweł.....12–19, 60, 115, 116

Wojcieszek Przemysław.....50

Wolny-Hamkało Agnieszka.....119

Yamamoto Masao.....49

Young Léonie.....112

Zajączkowska Karolina.....52, 99, 119–121

Zappa Frank.....12–15, 16. 50, 56, 60, 115, 116

Zariczny Grzegorz.....50

Zawada Filip.....11, 13, 16–18, 20, 23, 27, 29, 34–58, 59, 63, 70–74, 82, 83, 86, 89, 90–96, 99, 100, 107, 116, 117, 121

Zegar Aleksandra.....28, 52, 118, 120

Zeneli Majla 29

Zjawin Magdalena.....27

---

[i] [i] S. Sontagová, *O fotografii*, překlad Pavel Vančát, Praha 2005, s. 106

[ii] F. Zawada, *Pod słońce było*, Wrocław 2014, s. 19

[iii] Dokumentární film BBC *Historia fotografii: Geniusz zaklęty w fotografii,* Warszawa 2007

[iv] N. Goldin, *The Ballad of sexual dependency*, New York 2012, s. 7

[v] C. Mavor, *Reading Boyishly: Roland Barthes, J. M. Barrie, Jacques Henri Lartigue, Marcel Proust, and D. W. Winnicott*, Durham 2008, s. 80

[vi] Rozhovor Krzysztofa Śliwki s Filipem Zawadou *Nuda, kogel-mogel i „Bezludna wyspa*“, vyd. Helikopter, https://opt-art.net/helikopter/12-2011/nuda-kogel-mogel-i-bezludna-wyspa/ [dostup: 20. července 2020]

[vii] F. Zawada, *Drewniane gody*, Wrocław 2011

[viii] N. Goldin, *The Ballad Of Sexual Dependency*, New York 2012, s. 6